

Vurdering af merværdien af LEADER

Retningslinjer

Maj 2024

*This document contains the translation of the guidelines ‘**Assessing the added value of LEADER**’ of July 2024. The translation is intended to make the guidelines more helpful and accessible to different stakeholders. The translated document has not been subject to a layout and editorial check, and so the European Evaluation Helpdesk for the CAP makes no claims, promises, or guarantees about the accuracy, completeness, or adequacy of the translation and expressly disclaims liability for any errors or omissions in the translated content. The final reference text is the English version of the guidelines document, available at [this link](#).*

For any use outside of its original intent, or any modifications made to the content of the guidelines, prior written permission must be obtained from the European Evaluation Helpdesk for the CAP. Commercial use of this material is strictly prohibited. Please contact: evaluation@eucapnetwork.eu for any questions in this respect.

Meddelelse om ophavsret

© Den Europæiske Union, 2024

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Sådan henviser du:

EUROPA-KOMMISSIONEN – Generaldirektoratet for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter – Kontor A.3 (2024): Retningslinjer. Vurdering af merværdien af LEADER.

Ansvarsfraskrivelse:

De oplysninger og synspunkter, der fremsættes i denne rapport, er forfatterens egne og afspejler ikke nødvendigvis Kommissionens officielle holdning. Kommissionen garanterer ikke nøjagtigheden af de data, der indgår i denne rapport. Hverken Kommissionen eller nogen, der handler på Kommissionens vegne, kan holdes ansvarlig for brugen af de heri indeholdte oplysninger.

Den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik er ansvarlig for at yde støtte til overvågnings- og evalueringsaktiviteter på EU- og medlemsstatsniveau. Helpdesken arbejder under vejledning af GD AGRI's kontor A.3 (Policy Performance Unit) under Europa-Kommissionen. Den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik støtter alle aktører inden for evaluering, navnlig GD AGRI, nationale myndigheder, forvaltningsmyndigheder og evaluatore, gennem udvikling og formidling af passende metoder og værktøjer, indsamling og udveksling af god praksis, kapacitetsopbygning og kommunikation med netværksmedlemmer om evalueringsrelaterede emner.

Yderligere oplysninger om aktiviteterne i den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik findes online via Europa-serveren <https://eu-cap-network.ec.europa.eu/support/evaluation>.

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	1
Del I Baggrund.....	4
1 Oversigt over begrebet "merværdien af LEADER"	5
Del II Operationalisering af begrebet "merværdien af LEADER" og dets komponenter.....	10
2 Sådan operationaliseres begrebet "merværdien af LEADER".....	11
3 Overvejelser ved udviklingen af en ramme for evaluering af merværdien af LEADER	18
Del III Foreslået evalueringsramme.....	22
4 Udvikling af en ramme for evaluering af merværdien af LEADER.....	23
5 Opdeling af hovedelementerne i den foreslåede evalueringsramme.....	25
6 Overblik over de tilgængelige data/informationskilder	37
Del IV Fortolkning af resultaterne	40
7 Sådan fortolkes resultaterne af en evaluering af merværdien af LEADER	41
Findes i særskilte dokumenter:	
Bilag 1 Datablade for indikatorer for merværdien af LEADER	
Bilag 2 Eksempel på overvågningsdatabasen på LAG-niveau	
Bilag 3 Faktorer, der letter eller hindrer målingen af merværdien af LEADER	
Bilag 4 Eksempel på sammenhæng mellem LEADERprincipperne og komponenter af merværdien af LEADER	
Bilag 5 Detaljeret evalueringsramme (med yderligere indikatorer)	
Bilag 6 Eksempler på anvendelse af den foreslåede evalueringsramme	
Bilag 7 Arbejdsdefinitioner og ordliste	
Bilag 8 Henvisninger	

Tabeller

Tabel 1. Elementer i komponenten "forbedret social kapital" i merværdien af LEADER med beskrivelser og eksempler på, hvordan disse elementer kan operationaliseres ...	12
Tabel 2. Elementer i komponenten "forbedret forvaltning" i merværdien af LEADER med beskrivelser og eksempler på, hvordan disse elementer kan operationaliseres ...	14
Tabel 3. Elementer i komponenten "forbedrede resultater og virkninger" i merværdien af LEADER med beskrivelser og eksempler på, hvordan disse elementer kan operationaliseres	16
Tabel 4. Eksempel på evalueringsramme for forbedret social kapital.....	26
Tabel 5. Eksempel på evalueringsramme for forbedret forvaltning.....	29
Tabel 6. Eksempel på evalueringsramme for forbedrede resultater og virkninger	33
Tabel 7. Eksempel på evalueringsramme for strukturelle ændringer.....	36
Tabel 8. Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende netværk	41
Tabel 9. Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende lokal forvaltning	44
Tabel 10. Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende øget løftestangeffekt	46
Tabel 11. Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende LEADERs kapacitet til at frembringe strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område	49

Figurer

Figur 1. Merværdien af LEADER	8
Figur 2. Vejen til strukturelle ændringer i lokale aktionsgruppers områder	9
Figur 3. Evalueringsrammens overordnede struktur	24

Forkortelser

CAP	Den fælles landbrugspolitik
CLLD	Lokaludvikling styret af lokalsamfundet

CSP	Strategisk plan under den fælles landbrugspolitik
GD AGRI	Generaldirektoratet for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter
DME	Data til overvågning og evaluering
ELFUL	Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne
EIP OG	Operationel gruppe under EIP
ELARD	Europæisk sammenslutning af ledere for udvikling af landdistrikterne
ENRD	Europæisk netværk for udvikling af landdistrikterne
EFRU	Den Europæiske Fond for Regionaludvikling
ESF	Den Europæiske Socialfond
EU	Den Europæiske Union
FOS	Succesfaktor(er)
LAG	Lokal aktionsgruppe
LDS	Lokal udviklingsstrategi
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale
MA	Forvaltningsmyndighed
NN	Nationalt netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik
NTd	Netværksmangfoldighed
OECD	Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling
PA	Betalingsorgan
PILA	LEADERmetodens præstationsindeks
PMEF	Ramme for præstation, overvågning og evaluering
LDP	Program for udvikling af landdistrikterne
SNA	Social netværksanalyse
TWG	Tematisk arbejdsgruppe

Bidragydere

Retningslinjerne er udarbejdet af evalueringsekspertene Costas Apostolopoulos, Julia Marosek, Marili Parissaki, Elena Pisani, Kim Pollermann, Sari Rannanpää, Annette Aagaard Thuesen, Paola Torcia, Carlotta Valli og Neringa Viršilienė med værdifulde bidrag fra medlemmer af den tematiske arbejdsgruppe, der er nedsat af helpdesken for evaluering med det formål at udarbejde disse retningslinjer. Den tematiske arbejdsgruppe og gruppen af interessenter bestod i alt af mere end 90 medlemmer, herunder evaluatore, forvaltningsmyndigheder, forskere, nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik, ELARD, lokale aktionsgrupper og repræsentanter for GD for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter (GD AGRI).

Repræsentanter fra GD AGRI har bidraget til at sikre, at retningslinjerne er i overensstemmelse med EU's politiske rammer.

Den tematiske arbejdsgruppe blev koordineret af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik under ledelse af Valdis Kudiņš.

Brigit Zomer og Margherita Sforza støttede udviklingsarbejdet og sikrede de endelige retningslinjers kvalitet og visuelle udformning.

Indledning

LEADER ¹/lokaludvikling styret af lokalsamfundet (CLLD) er blevet gennemført i Den Europæiske Union (EU) gennem mere end 30 år. Anvendelsesområdet og værktøjerne er blevet udvidet over flere programmeringsperioder. Ifølge undersøgelsen om evaluering af LEADER i EU i programmeringsperioden 2014-2020 ² har LEADERmetoden til lokaludvikling vist sig at være effektiv med hensyn til lokal udvikling af landdistrikterne og opnåelse af økonomisk udvikling, styrkelse af den sociale struktur og kapacitet og styrkelse af den lokale forvaltning med god sammenhæng sammen med andre politikker. Dette anerkendes også i forordningen om strategiske planer under den fælles landbrugspolitik ³, og som følge heraf er LEADER fortsat obligatorisk i perioden 2023-2027 under den interventionstype, der vedrører samarbejde, og med en minimumstildeling på 5 % af det samlede bidrag fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) til den strategiske plan under den fælles landbrugspolitik (CSP).

Der er rig erfaring med at vurdere LEADER, men der har løbende været udfordringer med at vurdere programmets merværdi. Dette blev påpeget i Den Europæiske Revisionsrets særberetning om LEADER ⁴, hvori det blev konkluderet, at LEADER fremmer lokalt engagement, men at yderligere fordele stadig ikke er tilstrækkeligt påvist. I beretningen påpeges det også, at indikatorerne for den fælles landbrugspolitik ikke understøtter en meningsfuld vurdering af omkostningerne og fordelene ved LEADERmetoden. For programmeringsperioden 2023-2027 indsamles der et bredere sæt indikatorer for lokale aktionsgrupper (LAG'er) og deres aktiviteter ⁵.

Formålet med disse retningslinjer er at give baggrunden og begrundelsen for vurderingen af merværdien af LEADER i forbindelse med de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik 2023-2027 og derefter give et eksempel på den praktiske anvendelse af evalueringsrammen. Evalueringsrammen er baseret på den antagelse, at LEADERmetoden kan skabe merværdi, dvs. at den kan skabe fordele (ikke nødvendigvis i økonomisk henseende), som opvejer de meromkostninger, der er forbundet med anvendelsen af denne metode, og at denne merværdi består af tre hovedkomponenter: forbedret social kapital, forbedret forvaltning og forbedrede

¹ I henhold til definitionerne i artikel 3 i [forordning \(EU\) 2021/2115](#) forstås ved LEADER lokaludvikling styret af lokalsamfundet som omhandlet i artikel 31 i [forordning \(EU\) 2021/1060](#). I resten af dette dokument henvises der derfor blot til LEADER.

² CCRI, OIR, ADE (2021). [Evaluation support study on the impact of LEADER on balanced territorial development](#).

³ Betragtning 93 til [forordning \(EU\) 2021/2115](#).

⁴ Den Europæiske Revisionsret (2022). LEADER og lokaludvikling styret af lokalsamfundet fremmer lokalt engagement, men yderligere fordele er stadig ikke tilstrækkeligt påvist. *Særberetning 10, 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor. <https://data.europa.eu/doi/10.2865/097605>.

⁵ [Kommissionens gennemførelsesforordning \(EU\) 2022/1475](#), artikel 14 og bilag VII.

resultater og virkninger af projekter, der gennemføres inden for rammerne af de lokale udviklingsstrategier. Begrebet "merværdien af LEADER" blev først beskrevet i de foregående retningslinjer fra ENRD (Europæisk Netværk for Udvikling af Landdistrikterne) (2017) ⁶.

Målgruppen for disse retningslinjer er hovedsagelig forvaltningsmyndigheder med ansvar for den fælles landbrugspolitik og evaluatorene af strategiske planer under den fælles landbrugspolitik, navnlig dem, der specifikt beskæftiger sig med overvågning af gennemførelsen og evalueringen af LEADER og merværdien af LEADER. Retningslinjerne bør sætte dem i stand til at udvikle en passende ramme for evaluering af merværdien af LEADER, udvælge relevante indikatorer fra den omfattende pulje af indikatorer, der præsenteres i detaljer, oprette de nødvendige databaser og andre ordninger for indsamling af oplysninger og fortolke resultaterne af overvågning og evalueringer. Retningslinjerne er også af interesse og til nytte for andre interessenter, navnlig de lokale aktionsgrupper, i forbindelse med dataindsamling, overvågning af gennemførelsen og vurdering af merværdien af LEADER på lokalt plan samt for alle, der støtter eller på anden måde samarbejder med lokale aktionsgrupper.

Denne vejledning er ikke bindende, men den er **baseret på gældende EU-lovgivning**, navnlig gennemførelsesforordningen ⁷, hvor merværdien af LEADER er et af de emner, som medlemsstaterne skal vurdere. Med henblik herpå giver vejledningen medlemsstaterne mulighed for at evaluere merværdien af LEADER, som kan tilpasses deres specifikke kontekst, evalueringsbehov samt interventionslogik og gennemførelse i den strategiske plan under den fælles landbrugspolitik.

Retningslinjerne består af fire dele:

Del I beskriver konteksten og giver et kort overblik over begrebet "merværdien af LEADER".

Del II fokuserer på operationaliseringen af begrebet "merværdien af LEADER", så det kan anvendes som grundlag for udviklingen af evalueringsrammen. De overvejelser, der skal gøres i forbindelse med udviklingen af en evalueringsramme, opstilles.

I **del III** gives der et eksempel på rammen for evaluering af merværdien af LEADER. Der er udviklet et eksempel på en evalueringsramme for hver komponent af merværdien af LEADER og deres elementer, herunder evalueringsspørgsmål, relevante succesfaktorer og relaterede output-, resultat- og effektindikatorer. De

⁶ European Evaluation Helpdesk for Rural Development, (2017). [Guidelines: Evaluation of LEADER/CLLD](#).

⁷ Artikel 2, litra d), i [forordning \(EU\) 2022/1475](#).

datakilder, der er knyttet til de foreslåede eksempler på evalueringsrammer, beskrives også.

Del IV omhandler de overvejelser, der skal gøres, når dokumentation fra indikatorer for merværdien af LEADER og relaterede succesfaktorer fortolkes i forbindelse med besvarelsen af evalueringsspørgsmålene.

De **otte bilag** til retningslinjerne indeholder praktiske værktøjer, der kan anvendes til at analysere merværdien af LEADER, f.eks.:

- detaljerede datablade for hver indikator, der indgår i den foreslåede evalueringsramme (bilag 1)
- eksempler på overvågningsdatabasen på LAG-niveau (bilag 2)
- faktorer, der letter og hindrer måling af merværdien af LEADER (bilag 3), og eksempler på sammenhæng mellem LEADERprincipperne og komponenterne i merværdien af LEADER (bilag 4)
- detaljeret evalueringsramme med yderligere indikatorer for hvert element af merværdien af LEADER (bilag 5)
- eksempler, der viser, hvordan den evalueringsramme, der foreslås i disse retningslinjer, kan anvendes i praksis (bilag 6)
- arbejdsdefinitioner (bilag 7) og henvisninger til de informationskilder, der er anvendt i dette dokument (bilag 8).

Del I

Baggrund

1 Oversigt over begrebet "merværdien af LEADER"

Dette kapitel har til formål at beskrive de vigtigste komponenter, der indgår i begrebet "merværdien af LEADER", og de processer, der gør det muligt at skabe merværdi, som de blev defineret i programmeringsperioden 2014-2020. I kapitel 2 beskrives de grundlæggende elementer af operationaliseringen af dette begreb i perioden 2023-2027.

I programmeringsperioden 2023-2027 er merværdien af LEADER omhandlet i EU-forordningerne, navnlig gennemførelsesforordning (EU) 2022/1475, hvor merværdien af LEADER er et af de emner i den strategiske plan under den fælles landbrugspolitik, der skal vurderes, hvis det er relevant. I samme forordning følger data til overvågning og evaluering de tre komponenter i merværdien af LEADER (forbedret social kapital, forbedret forvaltning og forbedrede resultater og virkninger) ⁸. Medlemsstaterne forventes også at give en beskrivelse af LEADERmetodens forventede merværdi og af, hvordan dens principper anvendes, i deres strategiske planer under den fælles landbrugspolitik ⁹.

Arbejdsdefinitionen af merværdien af LEADER er afledt af arbejdet i en tematisk arbejdsgruppe under evalueringshelpdesken i 2017, og det er et ikkebindende begreb. Merværdien af LEADER defineres som **de fordele, der opnås ved korrekt anvendelse af LEADERmetoden, sammenlignet med de fordele, der ville være opnået uden anvendelse af denne metode**. LEADERmetoden er den kombinerede anvendelse af metodens syv principper: 1) bottom-up-tilgang, 2) områdebaseret tilgang, 3) lokale partnerskaber (f.eks. lokale aktionsgrupper), 4) en integreret og tværsektoriel strategi, 5) innovation, 6) netværkssamarbejde og 7) territorielt samarbejde ¹⁰. Disse principper er tæt forbundne. Det er svært at forestille sig, at et enkelt princip (f.eks. den tværsektorielle tilgang) ville nå sit tiltænkte potentiale, hvis de øvrige principper blev ignoreret.

Ifølge arbejdsdefinitionen for 2014-2020 er merværdien af LEADER en integreret del af LEADER og er afledt af kombinationen af tre komponenter: forbedret social kapital, forbedret forvaltning og forbedrede resultater og virkninger.

⁸ F.eks. data om forvaltning, data vedrørende social kapital (netværkssamarbejde, projekter gennemført i fællesskab osv.) og data vedrørende resultaterne (projektmål og bidrag til resultatindikatorer).

⁹ [Kommissionens gennemførelsesforordning \(EU\) 2021/2289](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2289&from=do).

¹⁰ En mere detaljeret beskrivelse af de syv principper kan findes i EU CAP Network, (2023), LEADER explained, https://eu-cap-network.ec.europa.eu/networking/leader/leader-explained_en. Tilgået den 7. august 2023.

Forbedret social kapital, som er et flerdimensionelt begreb, der omfatter elementer af social organisation som f.eks. netværk, normer og social tillid, der letter koordinering og samarbejde til gensidig gavn. Elementerne af forbedret social kapital omfatter fælles mentale modeller og overbevisninger, gensidig støtte og tillid, øget viden, fælles færdigheder og kapaciteter samt veletablerede netværk.

Forbedret forvaltning, der omfatter både lokal forvaltning og forvaltning på flere niveauer. Forvaltning på flere niveauer omfatter specifikt horisontale og vertikale interaktioner mellem statslige og ikkestatslige interessenter (interessenter i LEADER), der er involveret i gennemførelsen af LEADER på EU-plan og på nationalt, regionalt og lokalt plan. Elementerne af forbedret forvaltning omfatter inddragelse af interessenter i beslutningstagningen og evnen til at forvalte offentlige og private midler. De omfatter også samarbejde på lokalt plan, f.eks. inden for lokale aktionsgrupper og mellem aktionsgrupper og lokalsamfundet, og forvaltning på flere niveauer mellem forskellige niveauer (vertikalt), f.eks. mellem forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet, de lokale aktionsgrupper og det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik.

Forbedrede resultater og virkninger af program- og strategigennemførelsen, når LEADERmetoden anvendes til at imødekomme lokale behov og bidrage til EU's og de nationale/regionale politiske mål for den fælles landbrugspolitik. Forbedrede resultater og virkninger betyder, at typen og kvaliteten af de projekter, der gennemføres under LEADER, adskiller sig fra de projekter, der gennemføres eller kan gennemføres under andre programmer/interventioner. De kan vise sig som en øget løftestangeffekt, flere bæredygtige projekter, flere nyskabende projekter og nye projektiværksættere samt øget synergi mellem projekter.

Ud over de tre komponenter i merværdien af LEADER er der også tre støtteprocesser, dvs. processer, som gør det muligt at skabe merværdi gennem anvendelsen af LEADERmetoden.

De tre indbyrdes forbundne støtteprocesser, der genererer merværdien af LEADER, som fremgår af figur 1, er:

1. **Gennemførelse af den lokale udviklingsstrategi**, dvs. operationalisering gennem projekter og de resultater og virkninger, de frembringer.

Gennemførelsen af strategien gennem LEADERs bottom-up-princip indebærer f.eks. et samspil mellem aktørerne og dermed opbygning af tillid, hvilket igen bidrager til social kapital. Et andet eksempel er partnerskabsprincippet, der anvendes i strategiudviklingen og -gennemførelsen, og som indebærer, at lokale aktører deltager i beslutningstagningen og igen bidrager til bedre lokal

forvaltning. Gennemførelsen af strategien udmønter sig i resultater som f.eks. nye job, nye virksomheder, tjenester osv. i overensstemmelse med lokale behov som følge af LEADERmetodens princip om en områdebaseret tilgang.

2. **Gennemførelsesmekanismen for den strategiske plan under den fælles landbrugspolitik og lokale aktionsgrupper**, dvs. bestemmelser i EU-forordningerne, regelsættet, procedurerne og de administrative ordninger, som sikrer, at målene for den lokale udviklingsstrategi omsættes til konkrete tiltag på stedet.

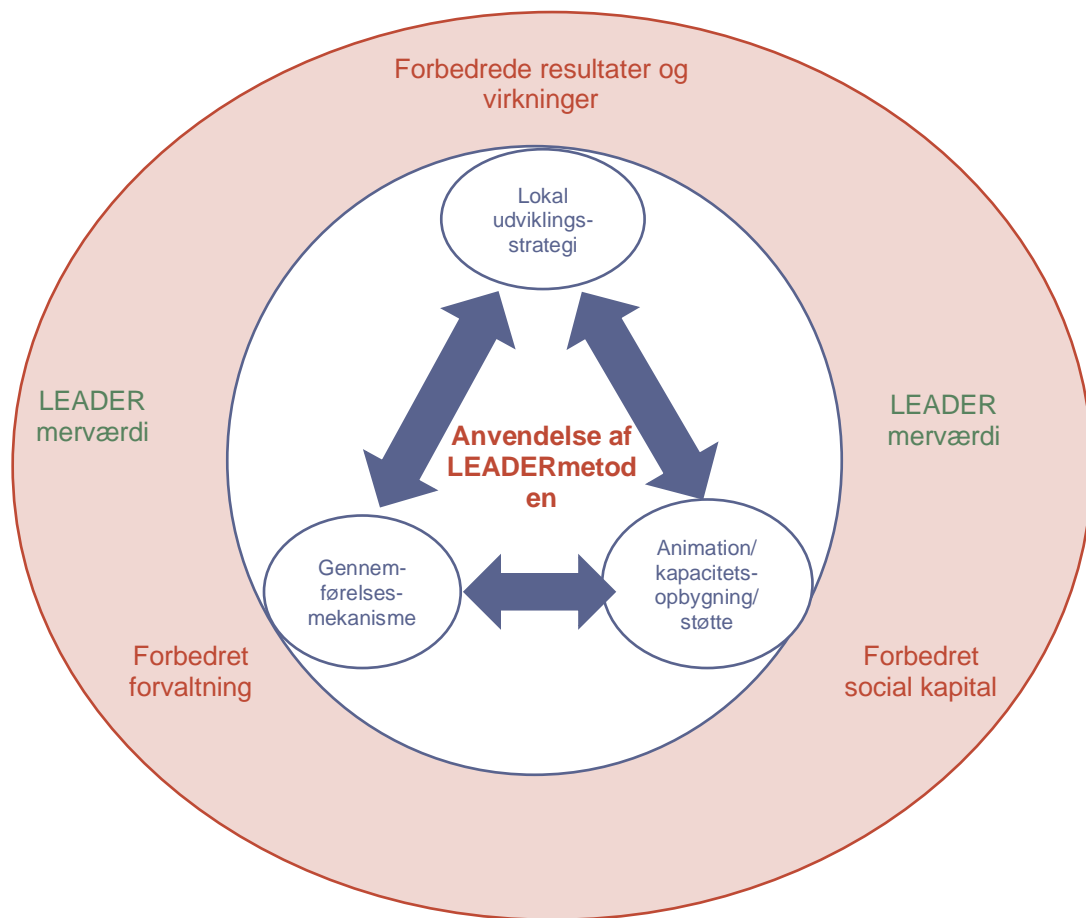
De udvælgelseskriterier, der indgår i gennemførelsesmekanismen, stimulerer f.eks. fremkomsten af nyskabende projekter (forbedrede resultater) gennem LEADERs tværsektorielle eller territoriale samarbejdsprincipper. Et andet eksempel er inddragelsen af relevante aktører i partnerskabet, som bidrager til bedre lokal forvaltning.

3. **Støtte til animation/kapacitetsopbygning**, som på den ene side omfatter en lokal aktionsgruppes kapacitet til at animere (dvs. alle dens aktiviteter, som ikke er direkte projektrelaterede, og som har til formål at øge lokalbefolkningens bevidsthed, parathed, samarbejde og netværkskapacitet med henblik på at bidrage til udviklingen af deres område), og som på den anden side omfatter den støtte, som forvaltningsmyndigheden (direkte eller gennem det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik) yder for at tilskynde og sætte støttemodtagerne i stand til at deltage i LEADER, eller kapacitetsopbygningsstøtten til lokale aktionsgrupper med henblik på at forbedre deres kapacitet til at gennemføre den lokale strategi i overensstemmelse med LEADERmetoden.

Lokale aktionsgrupper kan f.eks. anvende animationsaktiviteter, der fokuserer på at sætte nye projektivrærksættere i stand til at ansøge om finansiering under LEADER, og som dermed har en løftestangseffekt og bidrager til bedre resultater. Et andet eksempel er animationsaktiviteter, der letter udvekslingen mellem interessenter og styrker den lokale identitet, og som dermed bidrager til social kapital.

Figur 1. Merværdien af LEADER

Kilde: Tilpasset fra Evaluation Helpdesk for Rural Development (2017).

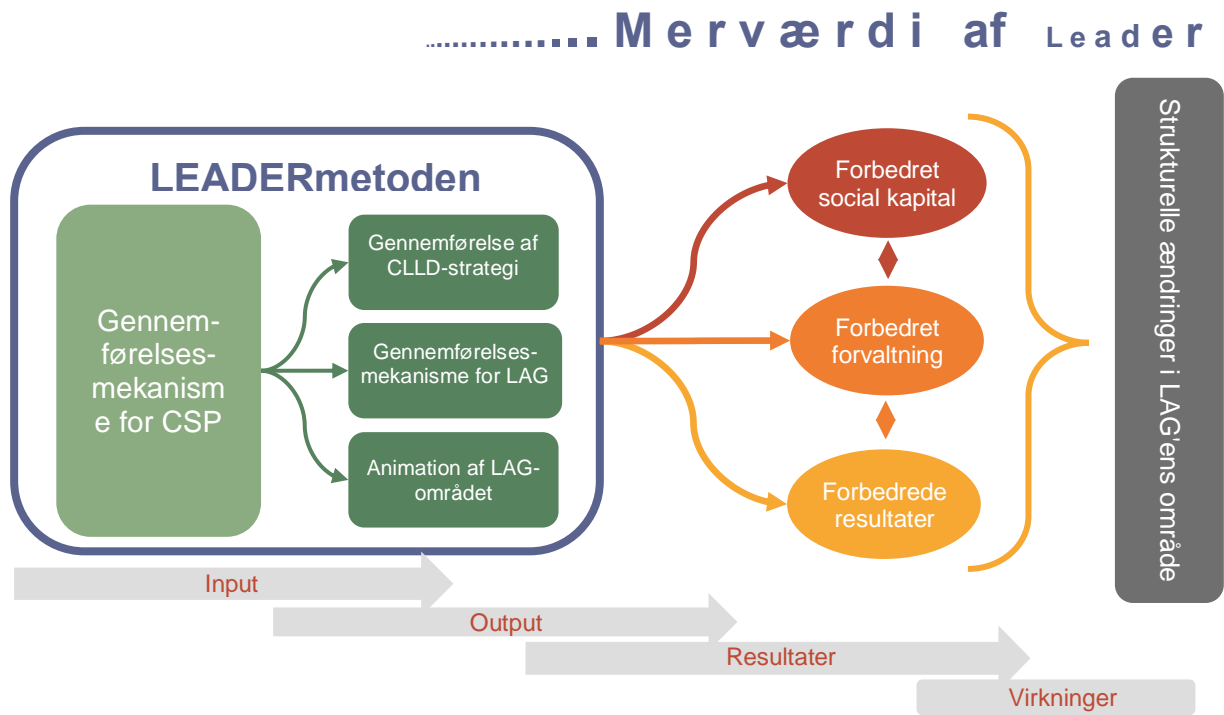
Bilag 4 indeholder flere eksempler på forbindelserne mellem LEADERmetodens principper og merværdien af LEADER, som skabes ved hjælp af de processer, der er anført i figur 1.

Visualiseringen af forbindelserne mellem LEADERmetodens syv principper og komponenterne i merværdien af LEADER i en bestemt medlemsstat eller lokal aktionsgruppe kan bruges til at identificere de nøjagtige aktiviteter hos lokale aktionsgrupper og andre interessenter i LEADER, der medvirker til at skabe merværdi for LEADER. Evaluatorene kan også bruge den til at rekonstruere interventionslogikken og udvikle rammer for evaluering af merværdien af LEADER.

Alle tre indbyrdes forbundne støtteprocesser, dvs. gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi, gennemførelsesmekanismen og den ydede støtte til animation/kapacitetsopbygning, skaber merværdi i form af forbedret social kapital, forbedret forvaltning og forbedrede resultater og virkninger, hvis kombination skaber virkninger i form af strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område (se figuren nedenfor).

Figur 2. Vejen til strukturelle ændringer i lokale aktionsgruppers områder

Kilde: Tilpasset fra Evaluation Helpdesk for Rural Development (2017).

Strukturelle ændringer som defineret i retningslinjerne fra 2017 anses for at opfylde behovene hos bestemte dele af befolkningen og i området som helhed og er følsomme over for de globale aspekter af lokal udvikling, f.eks. med hensyn til klimaændringer, ressourceproduktivitet, miljømæssigt forsvarlige produktionsmønstre, demografi, migration og social samhørighed.

Del II

Operationalisering af begrebet "merværdien af LEADER" og dets komponenter

2 Sådan operationaliseres begrebet "merværdien af LEADER"

I dette kapitel opstilles der arbejdsdefinitioner for de tre komponenter i merværdien af LEADER med henblik på evaluering i perioden 2023-2027, og deres forskellige elementer beskrives. Kapitlet omhandler også de tre komponenters kombinerede bidrag til strukturelle ændringer i lokale aktionsgruppers områder. Der gives også eksempler på, hvordan disse elementer kan operationaliseres, dvs. hvordan de undersøges i praksis. Se også bilag 7 for arbejdsdefinitioner.

De nuværende retningslinjer er resultatet af drøftelser med eksperter, der analyserer det tidligere begreb for merværdi af LEADER og dets komponenter, herunder en identifikation af faktorer, der letter eller hindrer deres måling (se bilag 3 for sidstnævnte).

Som resultat af dette arbejde foreslås der i disse retningslinjer **arbejdsdefinitioner for komponenterne i merværdien af LEADER** som grundlag for den efterfølgende udvikling af evalueringsrammen for perioden 2023-2027. Samtidig består hver merværdikomponent af en række elementer. For hvert af disse elementer gives der i de følgende tabeller en bred vifte af idéer til operationalisering af elementerne af merværdien af LEADER, så **interessenterne i evalueringen kan udvælge dem, der er mest relevante for deres kontekst/evalueringsbehov**, når de udformer deres evalueringsrammer.

2.1. Forbedret social kapital (arbejdsdefinition)

I forbindelse med LEADER omfatter **forbedret social kapital** ¹¹ netværk, gensidig tillid, fælles mentale modeller og overbevisninger, der fremmer kvalitetssamarbejde og -udveksling inden for og mellem lokale aktionsgruppers områder.

¹¹ Vær opmærksom på, at der ikke findes en enkelt bredt accepteret fortolkning af social kapital. Det skyldes, at social kapital af materielle og ideologiske grunde ikke har en klar og uomtvistet betydning. Scrivens, K. og C. Smith (2013), Four Interpretations of Social Capital: An Agenda for Measurement, OECD Statistics Working Papers, No. 2013/06, OECD Publishing, Paris.
https://www.oecd-ilibrary.org/economics/four-interpretations-of-social-capital_5jzbcx010wmt-en.

Tabel 1. Elementer i komponenten "forbedret social kapital" i merværdien af LEADER med beskrivelser og eksempler på, hvordan disse elementer kan operationaliseres

Element	Beskrivelse	Eksempler på, hvordan det kan operationaliseres
Strukturelle elementer		
Netværk	<ul style="list-style-type: none"> • Grupper af indbyrdes afhængige aktører og deres indbyrdes forhold. • Veletableret netværkssamarbejde og samarbejde mellem involverede interessenter i LEADER, herunder interregionale og tværnationale samarbejdsprojekter. • Kvaliteten af interaktioner i og uden for netværket, f.eks. høring, fælles forståelse, løsning af konflikter, nyttige udvekslinger, elementer i forbindelse med sikring af social kapital (dvs. kun relationer mellem aktører inden for samme kategori), brobygning mellem forskellige typer social kapital (dvs. forbindelser mellem aktører inden for forskellige kategorier) og sammenkædning af social kapital (dvs. forbindelser mellem aktører på forskellige hierarkiske niveauer) samt negativ social kapital (dvs. forbindelser, der er skadelige for den sociale kontekst, og som hindrer social inklusion ved at splitte medlemmer af netværket i stedet for at forene dem). 	<ul style="list-style-type: none"> • Undersøg mangfoldigheden blandt medlemmerne af lokale aktionsgrupper. • Find dokumentation for interaktioner i og uden for netværk af lokale aktionsgrupper, og vurder deres kvalitet. • Find dokumentation for forbedrede forbindelser/sociale interaktioner mellem medlemmer af lokalsamfundet i den lokale aktionsgruppes område baseret på lokal identitet og/eller en kollektiv interesse. • Kortlæg fælles projekter og deltagernes typologi/mangfoldighed. • Find dokumentation for, at lokalsamfundets medlemmer bedre kan organisere sig i sociale grupper, efter at de har deltaget i LEADER. • Find dokumentation for, at nye netværk, der støttes lokalt, har nydt godt af netværkssamarbejde mellem lokale aktionsgrupper. • Undersøg hyppigheden og kvaliteten af interaktioner (dvs. som skaber et reelt samarbejde, der fører til fælles aktioner i modsætning til blot samarbejde på møder) indbyrdes mellem medlemmer af lokale aktionsgrupper og med andre aktører på forskellige beslutningsniveauer (andre nationale og tværnationale lokale aktionsgrupper og erhvervsorganisationer). • Find dokumentation for øget interaktion for projektivrksættere, f.eks. udveksling af oplysninger, udveksling af viden, udveksling af færdigheder og god praksis, nyt samarbejde (formelt og uformelt) og samarbejde, der fører til fælles aktioner/projekter. I mange tilfælde er fordelene ved at være omfattet af LEADERaktioner endnu større end selve støtten.
Elementer vedrørende indbyrdes forbindelser		
Gensidig støtte og tillid	<ul style="list-style-type: none"> • Generel tillid, dvs. opfattelsen af, at man kan have tillid til de fleste 	<ul style="list-style-type: none"> • Find dokumentation for generel tillid i den lokale aktionsgruppes område.

	<p>mennesker, eller at man skal være meget forsigtig i omgangen med andre mennesker.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Graden af tillid til den lokale aktionsgruppe takket være de aktiviteter, den udfører. 	<ul style="list-style-type: none"> • Find dokumentation for lokalsamfundets tillid til den lokale aktionsgruppe, og hvordan dette har ændret sig over tid.
Kognitive elementer		
<p>Fælles mentale modeller, værdier og overbevisninger</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Overvejelser om, hvordan noget fungerer, f.eks. følelsen af at høre til i området, holdninger til solidaritet, inddragelse af dårligt stillede grupper, herunder kvinder og unge, og anerkendelse af sociale problemer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Undersøg overbevisninger og fælles værdier, der sætter medlemmer af lokalsamfundet i stand til at samarbejde. • Find dokumentation for fælles social bevidsthed i LEADERprojekter. • Undersøg magtforhold, der letter eller hindrer dårligt stillede gruppers deltagelse, herunder kvinder og unge. • Kortlæg holdninger baseret på solidaritet. • Undersøg anerkendelsen af lokale sociale problemer, f.eks. magtforhold, ligestilling mellem kønnene, sårbare grupper og modtagelse af dårligt stillede grupper.

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

2.2. Forbedret forvaltning (arbejdsdefinitioner)

Forvaltning i LEADER: Både lokale processer og mekanismer og processer og mekanismer på flere niveauer, der sikrer effektive og gennemsigtige beslutningsprocedurer og forbindelser mellem forskellige aktører, der er involveret i gennemførelsen af LEADER, og som bidrager til at bringe EU tættere på borgerne.

Lokal forvaltning i LEADER: Processer og mekanismer, der etableres, koordineres og gennemføres af den lokale aktionsgruppe for at sikre deltagelsesbaseret, gennemsigtig og inklusiv beslutningstagning og et stærkt fællesskabsengagement i strategiudvikling og -gennemførelse.

Forvaltning på flere niveauer i LEADER: Processer og mekanismer, der etableres i samarbejde mellem forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet, relevante lokale og regionale myndigheder og lokale aktionsgrupper på grundlag af EU-standarder for at styrke de lokale aktionsgrupper, forbedre deres beslutnings-, forvaltnings- og ansvarlighedskapacitet og fremme imødekommende, nyskabende og skræddersyede lokale udviklingsstrategier.

Tabel 2. Elementer i komponenten "forbedret forvaltning" i merværdien af LEADER med beskrivelser og eksempler på, hvordan disse elementer kan operationaliseres

Element	Beskrivelse	Eksempler på, hvordan det kan operationaliseres
Lokal forvaltning	<ul style="list-style-type: none"> • Forvaltning af forbindelserne på LAG-niveau med støttemodtagere, lokale aktører og med andre lokale aktionsgrupper. • Udvikling af aktiviteter og processer, som offentlige og økonomiske aktører samt civilsamfundsaktører kan bruge til at forbedre deres fælles færdigheder, formulere deres interesser, udøve deres juridiske rettigheder, opfylde deres forpligtelser og tilpasse deres forskelle. • Inddragelse af lokalsamfundet og interessenter i LEADER i beslutningsprocessen, som dokumenteres af den lokale aktionsgruppes sammensætning og struktur med inddragelse af relevante beslutningstagende aktører og aktører, der kan påvirke beslutningstagningen. • Tilslutning og engagement fra medlemmerne af lokalsamfundet, så der skabes en atmosfære af entusiasme og energi med fokus på lokal udvikling. • Kommunikation inden for lokale aktionsgrupper, med potentielle ansøgere og med lokalsamfundet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Undersøg inklusivitet ved at se på sammensætningen af den lokale aktionsgruppes beslutningstagende organ (efter køn, sektor, organisationstype osv.) og ved at undersøge, hvordan sammensætningen påvirker beslutningsprocessen. • Vurder den lokale aktionsgruppes kapacitet til at formalisere specifikke forvaltningsordninger med lokale aktører. • Find dokumentation for forbedret animation og styrkelse af lokalsamfundets medlemmer, så de får mulighed for at udtrykke deres interesser, udøve deres rettigheder osv. • Find dokumentation for forbedringer i den lokale aktionsgruppes, dens medlemmers og medarbejderes tekniske og administrative kapacitet/kompetencer. • Undersøg opfattelsen af, at lokale aktionsgrupper er blevet en central udviklingsagent i området. • Find dokumentation for lokale aktionsgruppers processer, der fremmer lokal forvaltning. • Undersøg lokal mobilisering og tilskyndelse af ikke-støttemodtagere til at deltage i lokale udviklingsprocesser. • Find dokumentation for resultaterne af den lokale udviklingsstrategi, der offentliggøres på webstederne og promoveres via de sociale medier for de involverede interessenter i LEADER. • Fastslå, om de lokale aktionsgrupper har en detaljeret kommunikationsstrategi for deres aktiviteter. • Find dokumentation i lokalsamfundet om kendskabet til den lokale aktionsgruppe, dens aktiviteter og den lokale udviklingsstrategi. • Find dokumentation for procedurer for konfliktløsning i den lokale aktionsgruppe.
Forvaltning på flere	<ul style="list-style-type: none"> • Lokale aktionsgruppers kapacitet til at påtage sig kritiske opgaver og interagere 	<ul style="list-style-type: none"> • Undersøg den lokale aktionsgruppes kapacitet til at skabe og forvalte forbindelser og tovejskommunikation med

<p>niveauer i LEADER</p>	<p>med andre institutioner/netværk på lokalt, regionalt, nationalt og internationalt plan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • God koordinering og kommunikation mellem den lokale aktionsgruppe, forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet og det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik. 	<p>forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet og andre relevante interessenter og netværk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurder færdigheder og kapaciteter hos forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet og det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik til at forvalte forbindelserne med de lokale aktionsgrupper. • Undersøg den støtte, som forvaltningsmyndigheden/det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik yder til de lokale aktionsgrupper med henblik på at forbedre deres beslutningskapacitet. • Undersøg den støtte, som forvaltningsmyndigheden og betalingsorganet yder til de lokale aktionsgrupper i forbindelse med forenklingsprocedurer, og andre metoder til at lette ansøgere adgang til finansiering.
--------------------------	---	---

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

2.3. Forbedrede resultater og virkninger i LEADER (arbejdsdefinition)

Forbedrede resultater og virkninger i LEADER vedrører mobilisering af lokalt potentiale, nyttiggørelse af territoriale aktiver og styrkelse af forbindelserne mellem lokalsamfundets medlemmer/aktører for at opnå mere med tilgængelige ressourcer og fremme nyskabende, bæredygtige og integrerede, lokalsamfundsdrivne projekter, der har varige virkninger i den lokale aktionsgruppes område.

Merværdien ligger i, at projekter, der gennemføres med LEADERmetoden ¹², forventes at give bedre resultater end dem, der ville være blevet gennemført under forskellige programmer. Som følge heraf vil disse forbedrede resultater føre til langsigtede virkninger i den lokale aktionsgruppes område og bidrage til lokal udvikling.

¹² Disse kan omfatte paraplyprojekter, som på visse betingelser kan være et nyttigt redskab i gennemførelsen af LEADER. De kan bidrage til at afkorte ansøgningsprocessen for små støttemodtagere, reducere mængden af papirarbejde og gøre det muligt at inddrage målgrupper, som ellers ville være vanskelige at nå.

Tabel 3. Elementer i komponenten "forbedrede resultater og virkninger" i merværdien af LEADER med beskrivelser og eksempler på, hvordan disse elementer kan operationaliseres

Element	Beskrivelse	Eksempler på, hvordan det kan operationaliseres
Øget løftestangseffekt	<ul style="list-style-type: none"> • Bidrag til lokal udvikling som følge af stimulering af yderligere finansiering til den lokale aktionsgruppes område. • Flere projektidéer udvikles og fremlægges med henblik på finansiering under lokale udviklingsstrategier. • Den lokale aktionsgruppes nærhed til området tilskynder flere til at fremlægge projekter, dvs. støttemodtagere, der ikke ville have ansøgt uden LEADER. 	<ul style="list-style-type: none"> • Undersøg kapaciteten blandt lokale aktionsgrupper, netværk og lokalsamfundsmedlemmer/-aktører til at anvende midlerne og modtage eller mobilisere ekstra ressourcer fra den lokale udviklingsstrategi og LEADER (f.eks. EU-finansiering eller national/regional/privat finansiering til nye projekter). • Find dokumentation for, at LEADERprojekter aktiverer frivilligt arbejde. • Find dokumentation for, hvordan nye projektiværksættere identificeres og motiveres. • Find dokumentation for nye og/eller andre end almindelige profiler af virksomheder/aktører, der deltager i LEADERprojekter.
Projekter, der er skræddersyet til behovene i den lokale aktionsgruppes område	<ul style="list-style-type: none"> • Den lokale aktionsgruppes nærhed og bottom-up-tilgangen bidrager til udvælgelsen af projekter, der fokuserer på de mest presserende behov i den lokale aktionsgruppes område. • De omfatter også flere områder/sektorer for at løse en række problemer/behov, som den lokale aktionsgruppe står over for. • I nogle tilfælde gør forbindelserne mellem projekterne det også muligt at fokusere på behovene i den lokale aktionsgruppes område. 	<ul style="list-style-type: none"> • Find dokumentation for, at det med forskellige projektiværksættere sikres, at projekter kan imødekomme lokale behov baseret på LEADERmetoden. • Find dokumentation for projekter, der udnytter specifikke territoriale aktiver og identiteter.
Mere nyskabende projekter	<ul style="list-style-type: none"> • Projekter, der genererer nye idéer, produkter eller processer i den lokale aktionsgruppes område, 	<ul style="list-style-type: none"> • Find dokumentation for eksistensen af LEADERprojekter, der er nyskabende i den lokale sammenhæng.

	som er nyskabende i den lokale sammenhæng ¹³ .	
Bæredygtige projekter	<ul style="list-style-type: none"> Projekter, der frembringer bæredygtige resultater i form af økonomiske, sociale og miljømæssige fordele, eller projekter, der udvikler sig til andre projekter eller netværk. Bæredygtighed påvirkes også af kendskabet til lokale forhold. 	<ul style="list-style-type: none"> Undersøgelse af dokumentation for projekter, hvis resultater er bæredygtige ud fra et økonomisk, socialt eller miljømæssigt synspunkt. Find dokumentation for projekter, der indgår i andre kædeprojekter, netværk osv. efter afslutningen af LEADERstøtten. Undersøg, hvordan lokal viden bidrager til mere bæredygtige projekter.
Projekter, der fremmer forbindelser mellem aktører	<ul style="list-style-type: none"> Eksempler på forbindelser omfatter f.eks. projekter vedrørende strategier for intelligente landsbyer, projekter med flere partnere, integrerede projekter, paraplyprojekter osv. Partnerskaber, netværk og samarbejde, der ikke ville have eksisteret uden LEADER. 	<ul style="list-style-type: none"> Find dokumentation for LEADERprojekter, der bidrager til forbindelser mellem alle involverede interessenter. Vurder, om/hvordan LEADERprojekter bygger på hinanden/skaber synergier og bidrager til gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi. Find dokumentation for LEADERprojekter, der har skabt samarbejde i form af netværk, partnerskaber og andre former for samarbejde, f.eks. i forbindelse med intelligente landsbyer. Sidstnævnte bygger på deltagelsesbaserede tilgange og innovation.

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

2.4. Strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område (arbejdsdefinition)

Ovennævnte elementer af merværdien af LEADER opnås ved at anvende LEADERmetoden i kombination med de tre støtteprocesser, navnlig gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi, gennemførelsesmekanismen og den animations- og kapacitetsopbygningsstøtte, der især ydes af den lokale aktionsgruppe og/eller forvaltningsmyndigheden samt det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik. Som følge af disse kombinationer foretages der strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område.

¹³ I henhold til [forordning \(EU\) 2022/1475](#), bilag VII, punkt 2, litra c), skal medlemsstaterne, de regionale myndigheder eller den lokale aktionsgruppe definere udtrykket "nyskabende" i den lokale sammenhæng.

Strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område henviser til betydelige ændringer i den måde, som lokalområdet, herunder dets økonomi, samfund og institutioner, fungerer på, som følge af gennemførelsen af lokale udviklingsstrategier gennem anvendelse af LEADERmetoden. Strukturelle ændringer, der kan påvirkes af lokale aktionsgruppers aktiviteter, omfatter bl.a.:

- sociale strukturer (f.eks. forebyggelse af affolkning eller fastholdelse af unge i området, mindskelse af social udstødelse og skabelse af bæredygtige arbejdspladser)
- økonomiske strukturer (f.eks. kortlægning af nye markeder, styrkelse af værdikæder i eller uden for området og iværksættelse af nye typer af økonomiske aktiviteter)
- fysiske strukturer (f.eks. nyttiggørelse af forsømte eller uudnyttede områder)
- mentale og adfærdsmæssige mønstre (f.eks. identitetsfølelse og samarbejdsvilje)
- tværgående strukturelle ændringer, f.eks. øget modstandsdygtighed i lokalsamfundet (herunder en række sociale, økonomiske og miljømæssige aspekter).

Eksempler på, hvordan begrebet strukturelle ændringer kan operationaliseres, omfatter søgning efter dokumentation for strukturelle ændringer som følge af den lokale udviklingsstrategi (baseret på den antagelse, at den skaber merværdi i form af forbedret social kapital, forbedret forvaltning og forbedrede resultater og virkninger). Dette omfatter bl.a. ændringer i forbindelse med strategiens forskellige dimensioner, f.eks. vidensoverførsel, korte forsyningskæder, vedvarende energi, herunder biobaseret, miljømæssig bæredygtighed og klima, jobskabelse, virksomheder i landdistrikterne, herunder inden for bioøkonomien, intelligente landsbyer, adgang til tjenester og infrastruktur, social inklusion og ligestilling mellem kønnene.

3 Overvejelser ved udviklingen af en ramme for evaluering af merværdien af LEADER

Dette kapitel omhandler de specifikke overvejelser, der skal gøres for hver komponent i merværdien af LEADER, så der kan opstilles en klar evalueringsramme, som omfatter evalueringsspørgsmål, succesfaktorer og indikatorer i de følgende kapitler.

Evalueringen af merværdien af LEADER bør dække alle de identificerede elementer af merværdien for at dokumentere anvendelsen af EU-midler til LEADER så udførligt som muligt. Én af de vigtigste fordele ved LEADER er ifølge Kommissionen, at det bringer EU tættere på borgerne ¹⁴. I praksis betyder det, at LEADER bidrager til at øge offentlighedens bevidsthed om de EU-medfinansierede initiativer, der gennemføres i landdistrikterne, og fremmer borgernes engagement gennem sin inklusive karakter. LEADER hjælper også med at formidle sådanne initiativers relevans for den berørte befolkning og øger til en vis grad også tilliden til EU-institutionerne.

For at lette udviklingen af en ramme for evaluering af merværdien af LEADER opstilles der i det følgende mere specifikke overvejelser, der bør gøres for hver merværdikomponent.

Social kapital er et flerdimensionelt begreb, og vurderingen heraf som en komponent i merværdien af LEADER bør omfatte sociale processer, kapaciteter og forhold mellem alle involverede interessenter (se også kapitel 2 for arbejdsdefinitioner og operationalisering af social kapital). Ved vurderingen af social kapital kan det f.eks. overvejes, i hvilket omfang anvendelsen af LEADERmetoden bidrager til:

- at styrke den gensidige støtte og tillid blandt de relevante interessenter (f.eks. lokale aktionsgrupper og deres støttemodtagere) og til at øge deltagelsen af alle interessenter i LEADER i udformningen og gennemførelsen af en bottom-up-tilgang
- åbne partnerskaber mellem interessenter i LEADER på alle niveauer, fælles normer og værdier og til fremme af effektiv kommunikation
- netværkssamarbejde og samarbejde mellem involverede interessenter i LEADER, som er nødvendigt for at gennemføre LEADER og nå dets mål. Dette gør det muligt at styrke fælles viden, færdigheder og information.

Forvaltning, både lokal og på flere niveauer, er kendetegnet ved hyppige og komplekse interaktioner mellem forskellige statslige og ikkestatslige aktører, der mobiliseres til at gennemføre LEADERmetoden (se også kapitel 2 om arbejdsdefinitioner og operationalisering af forvaltning). Vurderingen af forvaltning på flere niveauer i forbindelse med LEADER bør omfatte det horisontale og vertikale samspil mellem

¹⁴ I overensstemmelse med samhørighedspolitikens målsætning nr. 5 "Europa tættere på borgerne ved at fremme en bæredygtig og integreret udvikling af alle typer områder" (https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en). [Handbook of territorial and local development strategies](#) supplerer samhørighedspolitikens målsætning og bidrager til at opnå bæredygtig vækst i alle EU's regioner og bringe Europa tættere på borgerne.

statslige og ikkestatslige interessenter, der er involveret i gennemførelsen af LEADER. Den bør f.eks. omfatte:

- den vertikale forvaltning af LEADER, f.eks. mellem forvaltningsmyndigheder, lokale aktionsgrupper og nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik, for at fremme lokal autonomi og lokalt ejerskab og fremme bredere deltagelse af den offentlige og private sektor som ligeværdige partnere
- den horisontale koordinering af LEADER, f.eks. mellem forvaltningsmyndigheden og betalingsorganet, for at fremme en gnidningsløs gennemførelse af LEADER, mellem forvaltningsmyndigheder for andre fonde i tilfælde af LEADERprojekter, der finansieres af flere fonde, mellem lokale aktionsgrupper med henblik på at lette overførslen af færdigheder og viden og fremme fælles projekter med aktioner, som ikke kan gennemføres separat, og/eller som kan opnå bedre resultater end separate aktioner
- nyskabende (social, offentlig eller privat på lokalt, regionalt eller nationalt plan) forvaltningspraksis under LEADER (f.eks. deltagelsesbaserede offentlig-private arbejdsgrupper) for at finde løsninger på komplekse udfordringer og opnå bedre resultater.

Forbedrede resultater og virkninger udspringer af anvendelsen af LEADERmetoden til at imødekomme lokale behov og bidrage til målene for den fælles landbrugspolitik (se også kapitel 2 om arbejdsdefinitioner og operationalisering af forbedrede resultater og virkninger). Lokale udviklingsstrategier udvikles af lokale aktionsgrupper med inddragelse af lokalsamfundet (bottom-up-tilgang) og giver derfor mulighed for bedre skræddersyede interventioner. Lokale aktionsgrupper får ansvaret for at træffe beslutning om, i hvor høj grad, hvor, for hvem og hvordan midlerne skal bruges til at imødekomme lokale behov og opfylde de relevante mål. Ved vurderingen af forbedrede resultater og virkninger kan der derfor tages hensyn til følgende:

- bidragene til realisering af målene for den fælles landbrugspolitik kan øges med en mere effektiv og integreret fremgangsmåde ved at tage fat på landdistrikternes behov
- det omfang, hvori de lokale aktionsgruppers drøftelser med og høring af lokalsamfundet samt LEADERs projektudvælgelseskriterier er befordrende for bedre projekter
- på beskæftigelsesområdet kan en korrekt anvendelse af bottom-up-tilgangen skabe mere bæredygtige job, da de job, der skabes med denne tilgang, er bedre tilpasset de lokale behov, giver bedre indkomstmuligheder for lokalsamfundet og bidrager til at standse affolkningen af landdistrikterne

- fremme af samarbejde kan være et resultat af LEADER, men også en virkning i form af forbedret social kapital og lokal forvaltning og forvaltning på flere niveauer, som kan føre til langsigtede virkninger i form af strukturelle ændringer, hvilket bør tages i betragtning i tilfælde, hvor der f.eks. ikke tidligere har eksisteret en samarbejdskultur på området, eller hvor den har været begrænset
- korrekt anvendelse af innovationsprincippet kan bidrage til at skabe viden, der omsættes til mere nyskabende produkter og tjenester for lokalsamfundet. Med disse kan det være muligt at bidrage til den sociale, digitale og miljømæssige omstilling i den lokale aktionsgruppes område.

Ud over overvejelserne vedrørende merværdikomponenterne er der også nogle tekniske overvejelser vedrørende udviklingen af evalueringsrammen, f.eks.:

- det niveau, der er omfattet af evalueringen: LAG-niveau/lokalt niveau eller CSP-niveau, da det vil afgøre, om indikatorerne skal aggregeres på CSP-niveau, hvilket igen vil være afgørende for valget af indikatorer
- hvor ofte data skal indsamles og på hvilket aggregeringsniveau (eventuelt knyttet til rapporteringsperioden)
- datakilderne, herunder de typer interessenter, der giver svar/oplysninger på evalueringsspørgsmålene, og deres kapacitet/evne til at deltage, f.eks. det lokalsamfund, som undersøgelserne eller samtalerne vil være rettet mod, det relevante personale i den lokale aktionsgruppe og/eller personalet i forvaltningsmyndigheden, betalingsorganet eller det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik
- de ressourcer, der er til rådighed til evalueringen, f.eks. under hensyntagen til, at nogle lokale aktionsgrupper har meget begrænsede menneskelige ressourcer til rådighed til evaluering. I dette tilfælde vil det være hensigtsmæssigt at identificere evalueringsrammens centrale elementer og elementer, der er ønskværdige.

Sidst, men ikke mindst, er et vigtigt spørgsmål, der skal tages i betragtning ved udformningen af en ramme for evaluering af merværdien af LEADER, dens brugervenlighed eller enkelhed. Udgangspunktet bør være en evalueringsramme, der er enkel og klar. Den evalueringsramme, der foreslås i disse retningslinjer, er derfor **ikke obligatorisk, men omfatter et bredt udvalg af elementer og indikatorer**, som interessenterne i evalueringen kan vælge mellem og tilpasse til deres kapacitet og behov. Lokale aktionsgrupper (mere specifikt de lokale aktionsgruppers ledere eller medarbejdere, der indsamler de nødvendige oplysninger) skal have den nødvendige kapacitet (tid, viden osv.).

Del III

Foreslået evalueringsramme

4 Udvikling af en ramme for evaluering af merværdien af LEADER

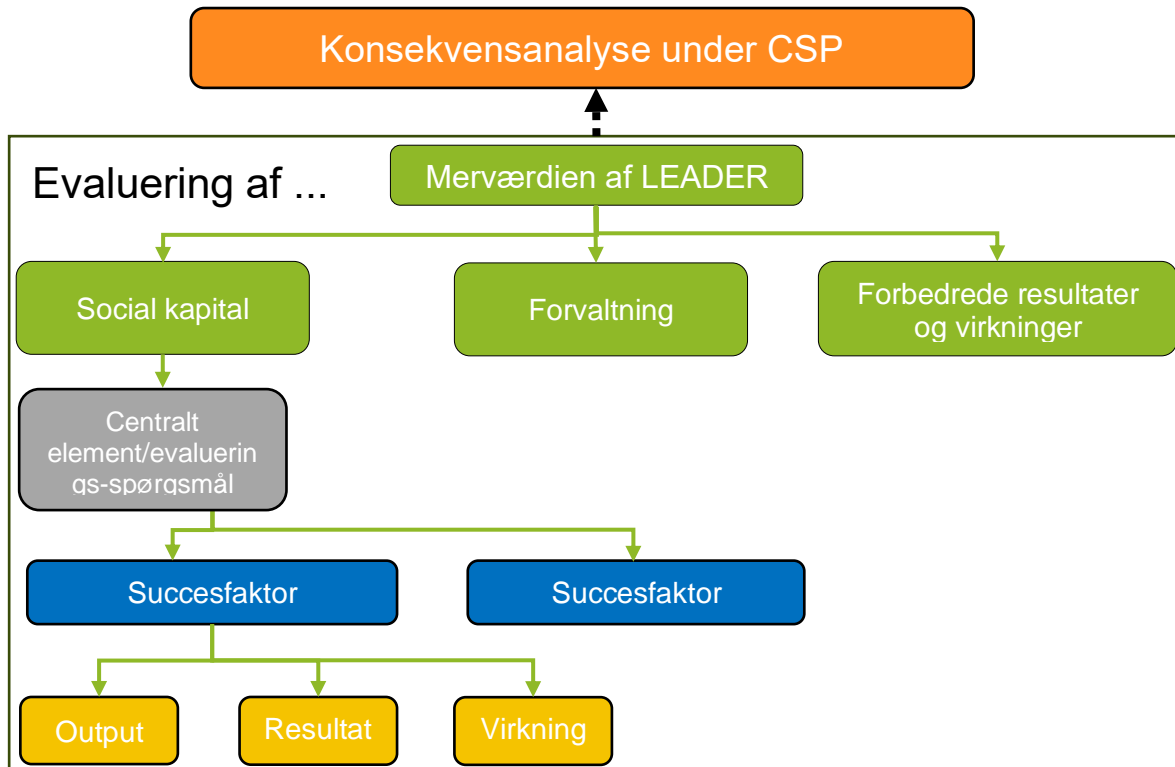
I dette kapitel beskrives den overordnede struktur i den foreslåede evalueringsramme og dens indhold. Den detaljerede ramme for evaluering af hver komponent i merværdien af LEADER præsenteres derefter i kapitel 5.

Da merværdien af LEADER er et af de emner, som medlemsstaterne skal vurdere ud fra deres evalueringsbehov og interventionslogik i den strategiske plan under den fælles landbrugspolitik, foreslås der her en klar evalueringsramme, som kan bidrage til en bedre forståelse af LEADERtilgangen og påvise dens merværdi. En sådan ramme er afgørende for at skabe solid dokumentation for merværdien af LEADER, og den bidrager til at udpege områder, der kan forbedres. Det foreslås, at forvaltningsmyndighederne, om muligt i samråd med evaluatorene, udvikler en sådan ramme tidligt i programmeringsperioden for at kunne tilpasse og/eller udforme de nødvendige overvågnings- og informationssystemer på LAG-niveau til indsamling af de krævede data og oplysninger (se eksempel på en overvågningsdatabase på LAG-niveau i bilag 2).

Den overordnede struktur i den foreslåede evalueringsramme er vist i figur 3 og kan hjælpe evalueringscheferne og evaluatorene med at planlægge og gennemføre en evaluering af merværdien af LEADER på lokalt og nationalt plan.

Figur 3. Evalueringsrammens overordnede struktur

Kilde: Den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

Evalueringsrammen er udviklet omkring de tre komponenter i merværdien af LEADER: forbedret social kapital, forbedret forvaltning og forbedrede resultater og virkninger. Hver af disse komponenter er blevet undersøgt med hensyn til de centrale **elementer**, som er knyttet til de tilsvarende evalueringsspørgsmål.

Evalueringsspørgsmål hjælper med at formulere det forhold, der skal vurderes, yderligere præcisere det **centrale evalueringselement** og styre formuleringen af de tilsvarende succesfaktorer.

Succesfaktorer er et nyt udtryk i forbindelse med evalueringen af de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik. De kan også betegnes "bedømmelseskriterier". De anvendes til yderligere at specificere visse aspekter af evalueringsspørgsmål/emner og udtrykke den forventede ændring af den/de evaluerede intervention(er). De giver et indblik i, hvordan evalueringsspørgsmålene vil blive besvaret, ved at præcisere, hvad der skal vurderes, og ved at fastsætte begrundelsen for udviklingen og anvendelsen af specifikke parametre (output-, resultat- og effektindikatorer). De danner grundlag for fastlæggelsen af årsagssammenhængen og kan være det centrale element, som evalueringresultaterne kan struktureres omkring. Begrundelsen for valget af hver enkelt succesfaktor findes i tabellerne i kapitel 5, som præsenterer evalueringsrammen.

Der foreslås en liste over **output-, resultat- og effektindikatorer** med tilhørende datakilder for hver succesfaktor. Indikatorerne er et middel til at anvende kvantitative og kvalitative data til at måle den forandringsretning, som antydes af succesfaktoren, og dermed besvare evalueringsspørgsmålet.

Evalueringen af merværdien af LEADER kan betragtes som en formativ evaluering ¹⁵. Det vurderes, **i hvilket omfang oprettelsen og driften af de lokale aktivitetsgrupper, deres animationsaktiviteter og gennemførelsesmekanismer samt udformningen og gennemførelsen af deres lokale udviklingsstrategier skaber merværdi**. Resultaterne af denne evaluering kan give værdifuldt input til konsekvensanalyser af de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik, som kan hjælpe med at forklare, hvordan LEADERinterventionerne bidrager til de specifikke og generelle mål i de strategiske planer.

5 Opdeling af hovedelementerne i den foreslåede evalueringsramme

Dette kapitel indeholder et detaljeret eksempel på en evalueringsramme for hver komponent i merværdien af LEADER, herunder forslag til evalueringsspørgsmål, succesfaktorer, indikatorer og datakilder. Detaljerede datablade for hver indikator findes i bilag 1.

Et eksempel på en ramme for evaluering af merværdien af LEADER vises i tabel 4-6 opdelt efter komponent i merværdien af LEADER baseret på den grundlæggende struktur, der er vist ovenfor i figur 3. Dette er en foreslået ramme, men den kan anvendes af medlemsstaterne uden tilpasninger, da den omfatter alle komponenter i merværdien af LEADER og deres elementer, omfatter en lang række succesfaktorer, herunder en begrundelse for deres udvælgelse, og anvender alle eksisterende datakilder (navnlig alle DME-variabler), samtidig med at der kan anvendes yderligere datakilder, da de hovedsagelig består af kvalitative dataindsamlingsmetoder, f.eks. undersøgelser og fokusgrupper. Denne evalueringsramme er baseret på input fra eksperter fra den tematiske arbejdsgruppe om merværdien af LEADER, som har lang erfaring med LEADER og evalueringen heraf. Den kan derfor betragtes som en passende ramme.

¹⁵ Formativ evaluering er en systematisk vurdering, der foretages under hele gennemførelsen af et program, og som har til formål løbende at indsamle feedback og viden for at identificere områder, som kan forbedres, på et tidligt tidspunkt. Resultaterne af formative evalueringer giver værdifulde oplysninger til efterfølgende konsekvensanalyse af den strategiske plan og sikrer, at evalueringsprocessen opfanger relevante komponenter og resultater nøjagtigt.

Medlemsstaterne kan imidlertid stadig vælge at udvikle deres egen evalueringsramme og anvende de succesfaktorer og indikatorer, der er mest relevante for deres kontekst og evalueringsbehov, eller tilpasse dem yderligere, hvis det er relevant. For hver succesfaktor er der en kort beskrivelse, de dertil knyttede indikatorer og foreslåede datakilder. Der redegøres detaljeret for hver indikator, herunder dens anvendelsesområde, definition af begreber, måleenhed, datakilder og beregningsmetode/formel i indikatordatabladene i bilag 1.

5.1. Forbedret social kapital

Eksemplet på en evalueringsramme for social kapital kan anvendes til at vurdere, i hvilket omfang gennemførelsen af LEADERtilgangen øger den sociale kapital i form af forbedret netværkssamarbejde, øget gensidig støtte og tillid og godkendelse af fælles mentale modeller og overbevisninger.

Tabel 4. Eksempel på evalueringsramme for forbedret social kapital

Forbedret social kapital		
Centralt element, der skal vurderes 1. Netværk.		
<u>Evalueringsspørgsmål:</u> I hvilket omfang bidrager LEADER til interaktioner og netværkssamarbejde af høj kvalitet mellem relevante aktører?		
Succesfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder
FOS.S:1.01: Netværkets størrelse og mangfoldighed og kvaliteten af interaktioner inden for den lokale aktionsgruppe forbedres eller forbliver på et højt niveau. <i>De lokale aktionsgrupper er netværk af lokale aktører/medlemmer af lokalsamfundet og udgør kernen i LEADER. Et bredt og diversificeret netværk, der omfatter alle relevante lokale aktører, og som arbejder tæt sammen, sætter dem i stand til at udveksle idéer og erfaringer, opbygge deres kapacitet og bidrage til lokal udvikling, der imødekommer områdets behov.</i>	LAV.O.01: Antal medlemmer af den lokale aktionsgruppe opdelt efter organisationstype: a) offentlige forvaltninger, b) lokale private økonomiske interesser, c) lokale sociale interesser og d) andre.	<i>Data til overvågning og evaluering. Variabel L600-L604 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475).</i>
	LAV.R.01: Indeks for netværksmangfoldighed for medlemmerne af den lokale aktionsgruppe (som indikator for aktionsgruppens strukturelle sociale kapital).	<i>Den lokale aktionsgruppes administrative registre.</i> <i>Data til overvågning og evaluering. Variabel L600-L604 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475).</i>
	LAV.I.01: Medlemmer af den lokale aktionsgruppe, der mener, at der er udviklet samarbejdskultur af høj kvalitet blandt aktionsgruppens medlemmer.	<i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i>

<p>FOS.S:1.02: De sociale interaktioner i den lokale aktionsgruppes område (men uden for selve den lokale aktionsgruppe) er blevet forbedret eller forbliver på et højt niveau takket være LEADER.</p> <p><i>Ved at deltage i LEADERprojekter kommer støttemodtagerne i kontakt med andre lokale aktører og integreres i lokalsamfundets struktur og dynamikken i den lokale udvikling. Dette forbedrer igen de sociale interaktioner mellem medlemmerne af lokalsamfundet i den lokale aktionsgruppes område.</i></p>	LAV.O.02: Antal (eller andel af) operationer (projekter), der gennemføres i fællesskab af flere typer projektivrksættere (med angivelse af typer).	Data til overvågning og evaluering. Variabel L700 og L706 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475). Interview, undersøgelser for at specificere typer.
	LAV.O.03: Antal deltagere i fælles operationer (projekter).	Projektrapporter, overvågningsdatabase på LAG-niveau, undersøgelser.
	LAV.R.02: Dokumentation for deltagere i LEADERprojekter (operationer), som forbedrer deres evne til at organisere sig i sociale grupper og integrere sig i samfundsstrukturen.	Undersøgelser, fokusgrupper.
	LAV.I.02: Deltagere i LEADERprojekter mener, at de sociale interaktioner i den lokale aktionsgruppes område er blevet forbedret.	Undersøgelser, fokusgrupper.
<p>FOS.S:1.03: Den lokale aktionsgruppe har udviklet eller opretholdt netværkssamarbejde med relevante partnere uden for dens område.</p> <p><i>Lokale aktionsgrupper opererer ikke i siloer. De er aktive netværk, der interagerer med andre netværk på lokalt, regionalt, nationalt og tværnationalt plan, og som kan drage fordel af udvekslingen af erfaringer.</i></p>	LAV.O.04: Antal interregionale samarbejdsoperationer (projekter), der er gennemført af den lokale aktionsgruppe.	Data til overvågning og evaluering. Variabel L708 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475).
	LAV.O.05: Antal tværnationalt samarbejdsoperationer (projekter), der er gennemført af den lokale aktionsgruppe.	Data til overvågning og evaluering. Variabel L709 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475).
	LAV.R.03: Dokumentation for kvaliteten af interaktioner mellem medlemmer af den lokale aktionsgruppe og andre (eksterne) aktører.	Undersøgelser, fokusgrupper.
<p>Centralt element, der skal vurderes 2. Gensidig støtte og tillid.</p> <p><u>Evaluerings spørgsmål:</u> I hvilket omfang har LEADER bidraget til gensidig støtte og tillid inden for den lokale aktionsgruppe og lokalsamfundet?</p>		
Succesfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder
<p>FOS.S:2.01: Graden af gensidig støtte og tillid</p>	LAV.O.06: Dokumentation for tillid til den lokale aktionsgruppe.	Undersøgelser, fokusgrupper.

<p>inden for den lokale aktionsgruppe og lokalsamfundet i den lokale aktionsgruppes område er steget eller forbliver på et højt niveau.</p> <p><i>Graden af tillid blandt medlemmer af lokale aktionsgrupper viser den "normative" sociale kapital og støtter opbygning af økonomiske forbindelser og forbedring af de økonomiske resultater. Dette bidrager til hurtigere procedurer, færre tvister eller mindre tidsforbrug på tvister og muliggør generelt en smidigere og mere effektiv koordinering og gennemførelse af den lokale aktionsgruppes aktiviteter (lavere transaktionsomkostninger).</i></p>	LAV.R.04: Lokalsamfundets tillid til den lokale aktionsgruppe.	<i>Undersøgelser, fokusgrupper, casestudier.</i>
	LAV.I.03: Ændring i lokalsamfundets tillid til den lokale aktionsgruppe (for at registrere merværdien af LEADER med hensyn til tillid).	<i>Undersøgelser, fokusgrupper, casestudier.</i>

Centralt element, der skal vurderes 3. Fælles mentale modeller, værdier og overbevisninger.

Evaluerings spørgsmål: I hvilket omfang bidrager LEADER til fælles mentale modeller, værdier og overbevisninger?

Succesfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder
<p>FOS.S:3.01: Fælles vision for den lokale aktionsgruppes område, territoriale identiteter, fælles målsætninger, værdier og/eller overbevisninger fremmes af LEADER inden for den lokale aktionsgruppe og i dens område.</p> <p><i>Sådanne komponenter af social kapital er immaterielle og kan måles ved at analysere opfattelser. Fælles mentale modeller og overbevisninger indebærer fælles tankeprocesser om,</i></p>	LAV.O.07: Dokumentation for fælles social bevidsthed i den lokale aktionsgruppes område.	<i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i>
	LAV.R.05: Dokumentation for fælles værdier i samarbejdsoperationer og/eller fælles operationer (projekter) under hensyntagen til 1) evne til at opretholde ordninger, 2) sandfærdighed i sociale og økonomiske forbindelser, 3) imødekommenhed og respekt for retsstatsprincippet og 4) evne til at undgå opportunistisk adfærd eller free-riding.	<i>Undersøgelse, fokusgrupper, interview.</i>
	LAV.I.04: Opfattelsen af, at de lokale aktionsområders aktioner har haft en indvirkning på forbedringen af den	<i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i>

hvordan tingene fungerer, og letter samarbejde og inklusion i den lokale udvikling.	lokale identitet og det lokale aktionsområdes image og dets mennesker, ressourcer og produkter.	
---	---	--

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

5.2. Forbedret forvaltning

Eksemplet på en evalueringsramme for forvaltning kan anvendes til at vurdere, i hvilket omfang gennemførelsen af LEADER-tilgangen forbedrer lokal forvaltning og forvaltning på flere niveauer og øger gennemsigtigheden af processer og beslutningstagning.

Tabel 5. Eksempel på evalueringsramme for forbedret forvaltning

Forbedret forvaltning		
Centralt element, der skal vurderes 1. Lokal forvaltning		
<p><u>Evalueringsspørgsmål:</u> I hvilket omfang har gennemførelsen af LEADER ført til etablering af processer og mekanismer, der koordineres og gennemføres af den lokale aktionsgruppe for at sikre deltagelsesbaseret, gennemsigtig og inklusiv beslutningstagning og et stærkt fællesskabsengagement i strategiudvikling og -gennemførelse?</p>		
Suksessfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder
FOS.G:1.01: Inddragelse i beslutningstagning: Den lokale aktionsgruppes kapacitet til at samle organisationer og mennesker på en inklusiv måde i beslutningstagning eller forbliver på et højt niveau. Denne succesfaktor forsøger at opfange positive koordineringsprocesser, dvs. forsøg på at maksimere opnåelsen af det overordnede mål ved at udforske og udnytte fælles strategiske muligheder	LAV.O.08: Antal medlemmer af den lokale aktionsgruppe i det beslutningstagende organ efter den type organisation, de repræsenterer, og efter køn og alder: a) offentlige forvaltninger, b) lokale private økonomiske interesser, c) lokale sociale interesser d) andre (ikke omfattet af de foregående kategorier).	Data til overvågning og evaluering. Variabel L610-L620 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475).
	LAV.R.06: Dokumentation for lokale aktionsgruppers processer, der fremmer inklusion i den lokale forvaltning.	Undersøgelser, fokusgrupper.
	LAV.I.05: Medlemmer af lokalsamfundet mener, at den lokale aktionsgruppe samler organisationer og mennesker på en inklusiv måde i beslutningstagningen.	Undersøgelser, fokusgrupper.

<p>på tværs af organisationer og lokaliteter.</p>		
<p>FOS.G:1.02: De administrative og tekniske færdigheder hos den lokale aktionsgruppe og dens personale (på områder, der er omfattet af den lokale udviklingsstrategi) forbedres eller forbliver på et højt niveau.</p> <p><i>Uddannelse og kapacitetsopbygning samt deltagelse i aktiviteter vedrørende den lokale aktionsgruppe bidrager til at opbygge færdigheder, der er relevante i forbindelse med LEADER.</i></p>	<p>LAV.O.09: Antal uddannelses- og kapacitetsopbygningsaktiviteter, der har bidraget til at forbedre den lokale aktionsgruppes administrative og tekniske færdigheder, efter type organisator (lokal aktionsgruppe, forvaltningsmyndighed/betalingsorgan, nationalt netværk for den fælles landbrugspolitik og andre organer).</p>	<p><i>Overvågningsdatabase på LAG-niveau, interviews.</i></p>
	<p>LAV.R.07: Dokumentation for forbedring af de administrative færdigheder.</p>	<p><i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i></p>
	<p>LAV.R.08: Dokumentation for forbedring af de lokale aktionsgruppers tekniske færdigheder i den lokale udviklingsstrategi og de områder, der er omfattet heraf.</p>	<p><i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i></p>
<p>FOS.G:1.03: Den lokale aktionsgruppe har forbedret animationen og støtten til faktiske og potentielle støttemodtagere.</p> <p><i>Animation er kernen i gennemførelsen af LEADER. Den danner grundlag for forbedret lokal forvaltning ved at motivere lokalsamfundets medlemmer til at deltage i oprettelsen af eller videreførelsen af den lokale aktionsgruppes aktiviteter og engagere</i></p>	<p>LAV.O.10: Antal animationsaktiviteter efter målinteressentgruppe, organisator og aktivitetstype.</p>	<p><i>Årlige rapporter fra den lokale aktionsgruppe, overvågningsdatabase på LAG-niveau, interview med repræsentanter for den lokale aktionsgruppe.</i></p>
	<p>LAV.R.09: Dokumentation for støtte (opdelt efter type af støtte) til ansøgere og støttemodtagere, navnlig til dem, der ikke tidligere har ansøgt eller har modtaget støtte, herunder grupper, der er vanskelige at nå.</p>	<p><i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i></p>
	<p>LAV.I.06: Antal nye ansøgere som resultat af animations- og støtteaktiviteter.</p>	<p><i>Overvågningsdatabase på LAG-niveau.</i></p>

<p>dem i den fælles udvikling af den lokale udviklingsstrategi og dens effektive gennemførelse.</p>		
<p>FOS.G:1.04: Kommunikation inden for den lokale aktionsgruppe, med potentielle ansøgere og med lokalsamfundet forbedres.</p>	<p>LAV.O.11: Antal lokale aktionsgrupper med relevante dokumenter vedrørende deres aktiviteter findes på webstedet: 1) den lokale aktionsgruppes vedtægter, 2) bestyrelsens sammensætning, 3) referater af generalforsamlinger, 4) årsregnskaber (del af årsberetningerne), 5) lokal udviklingsstrategi, 6) offentliggjorte indkaldelser af projekter, 7) afgørelser om projektudvælgelse og beskrivelser af finansierede projekter, 8) evaluering af den lokale aktionsgruppe og 9) nyhedsbreve.</p>	<p>Lokale aktionsgrupper websteder.</p>
<p>Kommunikationsaktiviteter bidrager til forbedret lokal forvaltning ved at øge gennemsigtigheden af de lokale aktionsgruppers operationer og beslutninger. De bidrager også til at bringe EU tættere på borgerne ved at gøre opmærksom på resultaterne af gennemførelsen af LEADERmetoden og den lokale udviklingsstrategi.</p>	<p>LAV.O.12: Dokumentation for de lokale aktionsgruppers kommunikationsaktiviteter og deres rækkevidde, f.eks. a) eksistensen af et LAG-websted, b) tilstedeværelse på sociale medier, c) tilstedeværelse på andre offentlige fælles kanaler, d) møder/arrangementer og e) andet.</p>	<p>LAG-websted, interviews, fokusgrupper, kommunikationsstatistik.</p>
<p></p>	<p>LAV.R.10: Procentdel af medlemmer af lokalsamfundet, der har kendskab til a) den lokale aktionsgruppe, b) dens aktiviteter og c) den lokale udviklingsstrategi.</p>	<p>Undersøgelser, fokusgrupper</p>
<p></p>	<p>LAV.I.07: Dokumentation for antal medlemmer af lokalsamfundet, der mener, at LEADER bringer EU tættere på borgerne.</p>	<p>Undersøgelser, fokusgrupper.</p>
<p></p>	<p>LAV.I.08: Dokumentation for antal medlemmer af lokalsamfundet, der mener, at den lokale aktionsgruppe er en troværdig institution/central aktør for den lokale udvikling.</p>	<p>Undersøgelser, fokusgrupper.</p>
<p>Centralt element, der skal vurderes 2. Forvaltning på flere niveauer i LEADER</p> <p><u>Evalueringsspørgsmål:</u> I hvilket omfang har gennemførelsen af LEADER ført til etablering af samarbejdsprocesser og -mekanismer mellem forvaltningsmyndigheder/betalingsorganer, regionale</p>		

myndigheder, netværk og lokale aktionsgrupper baseret på EU-standarder med henblik på at styrke de lokale aktionsgrupper og forbedre deres beslutnings-, ledelses- og ansvarlighedskapacitet?		
Succesfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder
FOS.G:2.01: Koordineringen og kommunikationen mellem den lokale aktionsgruppe og andre forvaltningsniveauer forbedres eller forbliver på et højt niveau. <i>Koordinering og kommunikation mellem den lokale aktionsgruppe og andre forvaltningsniveauer er afgørende for opbygningen af effektiv forvaltning på flere niveauer. Disse interaktioner former kompetencefordelingen mellem de forskellige niveauer.</i>	LAV.O.13: Antal og type af interaktioner mellem repræsentanter for forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet og lokale aktionsgrupper eller repræsentanter for lokale aktionsgrupper (f.eks. deltagelse i møder, forsamlinger og møder i overvågningsudvalget).	<i>Registreringer/overvågningsdata i forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet og den lokale aktionsgruppe, overvågningsdatabasen på LAG-niveau.</i> <i>Interview med medarbejdere fra den lokale aktionsgruppe, forvaltningsmyndigheden og betalingsorganet.</i>
	LAV.R.11: Dokumentation for forbedret kvalitet af interaktioner mellem forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet/det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik og lokale aktionsgrupper eller repræsentanter for lokale aktionsgrupper.	<i>Interview med eller undersøgelse af medarbejdere fra den lokale aktionsgruppe, forvaltningsmyndigheden, betalingsorganet og det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik.</i>
	LAV.I.09: Dokumentation for, at personer i forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet/det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik og den lokale aktionsgruppe mener, at forbindelserne og koordineringen/kommunikationen mellem forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet/det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik og den lokale aktionsgruppe er blevet styrket.	<i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i>

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

5.3. Forbedrede resultater og virkninger

Eksemplet på en evalueringsramme for forbedrede resultater og virkninger kan anvendes til at vurdere, i hvilket omfang gennemførelsen af LEADER-tilgangen udnytter eksisterende ressourcer, fremmer mere nyskabende og bæredygtige projekter, der er skræddersyet til de lokale behov, og styrker forbindelserne mellem lokale aktører.

Tabel 6. Eksempel på evalueringsramme for forbedrede resultater og virkninger

Forbedrede resultater og virkninger		
Centralt element, der skal vurderes 1. Øget løftestangeffekt		
Evalueringsspørgsmål: I hvilket omfang har LEADER en løftestangeffekt?		
Succesfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder
FOS.E:1.01: Den lokale udviklingsstrategi stimulerede yderligere investeringer eller aktiviteter i den lokale aktionsgruppes område for at nå de strategiske mål, der er fastsat i den lokale udviklingsstrategi, som ikke finansieres direkte af LEADER. <i>ELFUL-støtte gennem LEADERmetoden mobiliserede yderligere ressourcer og udløste yderligere investeringer i landdistrikterne.</i>	LAV.O.14: Forholdet mellem ELFUL-finansiering til den lokale udviklingsstrategi og anden (ikke-ELFUL) finansiering, der bruges på den lokale udviklingsstrategi, heraf a) fra private kilder, b) fra offentlige kilder.	<i>Overvågningsdatabase på LAG-niveau, årlige LAG-rapporter og data til overvågning og evaluering. Variabel L922 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475).</i>
	LAV.O.15: Dokumentation (antal og udgifter) for projekter, som den lokale aktionsgruppe ansøger om, uden for ELFUL (f.eks. andre EU-midler eller nationale fonde).	<i>Overvågningsdatabase på LAG-niveau, interviews.</i>
	LAV.R.12: Dokumentation for operationer (projekter), der omfatter frivilligt arbejde.	<i>Overvågningsdatabase på LAG-niveau, undersøgelser.</i>
FOS.E:1.02: Interventionerne under LEADER gjorde det muligt at identificere og motivere nye projektiværksættere. <i>Målet er at registrere de lokale aktionsgruppers indsats for at identificere og motivere nye projektiværksættere (dvs. første ansøgning til ELFUL) til at gennemføre aktioner, der ikke ville blive gennemført uden LEADER, ved at måle deres antal og lokalsamfundets medlemmers positive opfattelse af den lokale aktionsgruppes kapacitet.</i>	LAV.O.16: Antal nye projektiværksættere støttet af den lokale aktionsgruppe, hvor finansiel støtte fra LEADERinterventionen var afgørende.	<i>Overvågningsdatabase på LAG-niveau, interview, undersøgelser.</i>
	LAV.R.13: Dokumentation for, at medlemmer i lokalsamfundet i den lokale aktionsgruppes område har en positiv opfattelse af aktionsgruppens kapacitet til at identificere og styrke nye projektiværksættere.	<i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i>
Centralt element, der skal vurderes 2. Projekter, der er skræddersyet til behovene i den lokale aktionsgruppes område		
Evalueringsspørgsmål: I hvilket omfang opfylder LEADERstrategien og den lokale aktionsgruppes aktioner specifikke lokale behov og territoriale mål?		
Succesfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder

FOS.E:2.01: LEADER opfylder specifikke lokale behov og territoriale mål ved at muliggøre projekter, der gennemføres af forskellige typer af projektiværksættere, der nyttiggør specifikke territoriale aktiver og identiteter. <i>Den korrekte bottom-up-tilgang sætter de lokale aktionsgrupper i stand til bedre at imødekomme lokale behov sammenlignet med andre centralt forvaltede interventioner.</i>	LAV.O.17: Antal og andel af operationer (projekter), der gennemføres af forskellige typer projektiværksættere.	<i>Data til overvågning og evaluering. Variabel L700-709 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475).</i>
	LAV.O.18: Antal operationer (projekter), der bidrager til hver type af behov, der er identificeret i den lokale udviklingsstrategi, herunder til grøn, digital eller social omstilling i landdistrikterne.	<i>Data til overvågning og evaluering. Variabel L800-810 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475).</i> <i>Overvågningsdatabase på LAG-niveau.</i>
	LAV.R.14: Procentdel af operationer (projekter), der nyttiggør unikke territoriale aktiver (f.eks. sociale, kulturelle, kulinariske, landskabsmæssige, naturlige eller miljømæssige).	<i>Undersøgelser, fokusgrupper, overvågningsdatabase på LAG-niveau.</i>
	LAV.I.10: Dokumentation for operationer (projekter), der skaber fællesskabsfordele og styrker fællesskabsidentiteten.	<i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i>

Centralt element, der skal vurderes 3. Projekter med nyskabende elementer på lokalt plan

Evalueringsspørgsmål: I hvilket omfang er LEADERprojekter nyskabende i den lokale sammenhæng?

Succesfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder
FOS.E:3.01: LEADER fremmer introduktion/udbredelse af innovation i den lokale sammenhæng. <i>Lokale aktionsgrupper og lokale projektiværksættere implementerer produkter, processer, tjenester samt organisatorisk, teknologisk, social, forretningsmæssig og andre typer innovation, som dette defineres i den lokale sammenhæng af lokale aktionsgrupper eller af nationale eller regionale myndigheder, hvis det er relevant.</i>	LAV.O.19: Antal operationer, der er nyskabende i den lokale sammenhæng.	<i>Data til overvågning og evaluering. Variabel L710 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475).</i>
	LAV.R.15: Procentdel af udgifterne til nyskabende operationer (projekter) i forhold til de samlede udgifter.	<i>Overvågningsdatabase på LAG-niveau.</i>
	LAV.R.16: Dokumentation for innovation, der er produceret på lokalt plan som reaktion på a) digitale, b) grønne, c) økonomiske og d) sociale udfordringer/omstillingskrav.	<i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i>
	LAV.I.11: Procentdel af interessenter i LEADER, der mener, at LEADER	<i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i>

	bidrager til at generere nye idéer, produkter eller processer i den lokale aktionsgruppes område, som er nyskabende i den lokale sammenhæng.	
Centralt element, der skal vurderes 4. Bæredygtige projekter		
<u>Evalueringsspørgsmål:</u> I hvilket omfang frembringer LEADERprojekter bæredygtige resultater?		
Succesfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder
FOS.E:4.01: LEADERprojekter frembringer bæredygtige resultater. <i>Bæredygtighed med hensyn til, om en intervention vil have varige virkninger i finansiell, økonomisk, social og miljømæssig henseende, og med hensyn til investeringens holdbarhed efter støttens ophør.</i>	LAV.O.20: Antal operationer (projekter), der bidrager til: a) økonomisk, b) miljømæssig og c) social bæredygtighed.	<i>Overvågningsdatabase på LAG-niveau, det elektroniske informationssystem for CSP, årsberetninger fra lokale aktionsgrupper.</i>
	LAV.R.17: Dokumentation for operationer (projekter), hvis bæredygtighed er blevet forbedret gennem høring af den lokale aktionsgruppe.	<i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i>
	LAV.R.18: Dokumentation for operationer (projekter), som er bæredygtige på grund af viden om lokale forhold.	<i>Undersøgelse, fokusgrupper, interview.</i>
5. Projekter, der fremmer forbindelser mellem lokale aktører		
<u>Evalueringsspørgsmål:</u> I hvilket omfang fremmer LEADER forbindelser mellem aktører (f.eks. partnerskaber, netværk, projekter, der gennemføres i fællesskab, og andre former for samarbejde), som ikke ville have eksisteret uden LEADER?		
Succesfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder
FOS.E:5.01: Samarbejdsprojekter etableres eller videreføres. <i>Målet er at måle antallet og andelen af operationer (projekter),</i>	LAV.O.21: Antal LEADERoperationer (projekter), der fungerer i synergi (f.eks. forskellige projekter, der dækker forskellige aspekter, eller ét projekt, der dækker forskellige sektorer).	<i>Overvågningsdatabase på LAG-niveau, interviews, årsberetninger fra lokale aktionsgrupper.</i>

<i>der fungerer i synergi og skaber samarbejde.</i>	LAV.R.19: Andel af LEADERoperationer (projekter), der har ført til samarbejde i form af netværk, partnerskaber, projekter, der er gennemført i fællesskab, og andre former for samarbejde/synergi.	<i>Data til overvågning og evaluering. Variabel L706, L708, L709 og L700 (f.eks. % af L706/L700, L708/L700, L709/L700 (bilag VII til forordning (EU) 2022/1475), interviews.</i>
---	--	--

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

5.4. Strukturelle ændringer:

Eksemplet på en evalueringsramme for strukturelle ændringer kan anvendes til at vurdere, i hvilket omfang kombinationen af de tre komponenter i merværdien af LEADER bidrager til strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område (som det også fremgår af Figur 2. Vejen til strukturelle ændringer i lokale aktionsgruppers områder).

Tabel 7. Eksempel på evalueringsramme for strukturelle ændringer

Strukturelle ændringer:		
Evalueringsspørgsmål: I hvilket omfang medfører gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi gennem anvendelsen af LEADERmetoden strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område?		
Succesfaktorer (FOS)	Indikatorer	Datakilder
<p>FOS.SC:1.01: Gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi efter LEADERmetoden frembringer strukturelle ændringer i de dimensioner, der er omfattet af udviklingsstrategien.</p> <p><i>Gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi efter LEADERmetoden skaber merværdi i form af social kapital, forvaltning og forbedrede resultater og virkninger. Dette fører igen til bredere virkninger i den lokale aktionsgruppes område, dvs. strukturelle ændringer med hensyn til, hvordan økonomien, samfundet og institutionerne fungerer, i overensstemmelse med de dimensioner, som den lokale udviklingsstrategi griber ind i.</i></p>	<p>LAV.I.12: Vurdering, som interessenterne i LEADER giver udtryk for, med hensyn til LEADERs kapacitet til at skabe strukturelle ændringer i de dimensioner, som den lokale udviklingsstrategi griber ind i.</p>	<p><i>Undersøgelser, fokusgrupper.</i></p>

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

6 Overblik over de tilgængelige data/informationskilder

Dette kapitel indeholder oplysninger om de eksisterende datakilder og yderligere datakilder og om, hvordan de kan anvendes.

En evaluering er kun så god som de data og oplysninger, den anvender til at tilvejebringe oplysninger om de indikatorer, der indgår i evalueringsrammen. Forvaltningsmyndigheder/betalingsorganer og lokale aktionsgrupper bør derfor danne sig et godt overblik over de data og oplysninger, der skal bruges til de indikatorer, de vælger at anvende ved evalueringen af merværdien af LEADER. Dette bør gøres i de tidlige faser af programmeringsperioden, helst når forvaltningsmyndighederne udformer evalueringsplanerne i deres strategiske planer under den fælles landbrugspolitik (2023-2027). Sidstnævnte indeholder et afsnit om data og oplysninger, som kan udgøre en god vejledning om de data, der kan anvendes, og data, der ikke er tilgængelige og skal indsamles.

Datakilderne i den foreslåede evalueringsramme kan opstilles i to hovedkategorier: 1) eksisterende datakilder for fælles data, som alle medlemsstater vil indsamle, navnlig for variablerne/dataene til overvågning og evaluering som defineret i bilag VII til forordning (EU) 2022/1475 og 2) yderligere datakilder på LAG-niveau og niveauet for forvaltningsmyndighed/betalingsorgan for data, der ikke er omfattet af data til overvågning og evaluering.

De eksisterende datakilder henviser til overvågningssystemerne til indsamling af data til variabler vedrørende de lokale aktionsgruppers situation samt variabler vedrørende aktionsgruppernes aktiviteter som beskrevet i bilag VII til forordning (EU) 2022/1475. Selv om indberetningsforpligtelserne for disse variabler ikke er kontinuerlige ¹⁶, kan dataene være tilgængelige på et hvilket som helst tidspunkt. Navnlig kan variabler om de lokale aktionsgruppers aktiviteter integreres i støtteansøgningen og måles fra tidspunktet for den første betaling til en given operation (eller et givent projekt). For variabler vedrørende de lokale aktionsgruppers situation er disse til enhver tid tilgængelige på LAG-niveau som en del af deres dokumentation. Forvaltningsmyndigheden kan anmode de lokale aktionsgrupper om at levere data om deres medlemmer (variabel L600-L604) og beslutningstagende organ (variabel L610-L620), ikke kun på tidspunktet for udvælgelsen, men også under gennemførelsen af de lokale udviklingsstrategier med fælles aftalt hyppighed (f.eks. en gang om året).

¹⁶ Data vedrørende de lokale aktionsgruppers aktiviteter skal indberettes i 2026 og 2030, mens data vedrørende de lokale aktionsgruppers situation kun indberettes én gang i året efter udvælgelsen af lokale aktionsgrupper.

Yderligere datakilder kan omfatte:

- Overvågningsdatabase på LAG-niveau. Dette er en database, der føres på LAG-niveau, hvor der registreres operationelle data om animationsaktiviteter og operationer (projekter). Den etableres efter aftale mellem lokale aktionsgrupper og forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet i de tidlige faser af programmeringsperioden, således at dataene kan indsamles fra starten. Bilag 2 indeholder et eksempel på en overvågningsdatabase på LAG-niveau.
- Årlige rapporter fra lokale aktionsgrupper. Der er tale om data, der kan udtrækkes fra databasen på LAG-niveau suppleret med andre kvalitative oplysninger samt resultater af evalueringer på LAG-niveau.
- Forvaltningsmyndighedens/betalingsorganets registreringer/overvågningsdata er de data, der indsamles og opbevares på forvaltningsmyndighedens/betalingsorganets niveau, og som dokumenterer forvaltningen og kontrollen af LEADERinterventionerne.
- Undersøgelser, interviews, fokusgrupper og casestudier henviser til primære data indsamlet af evaluatoren/evaluatorerne i forbindelse med evalueringen af merværdien af LEADER.
 - Undersøgelser indsamler data og oplysninger på en systematisk måde på grundlag af synspunkter fra centrale interessenter, f.eks. den lokale aktionsgruppes medarbejdere og beslutningstagende organ og et repræsentativt udsnit af dens medlemmer. De kan bidrage til at indhente oplysninger om resultat- og effektindikatorer, der er af mere kvalitativ karakter. Eksempler på undersøgelsesspørgsmål findes i alle indikatorbladene i bilag 1, hvor undersøgelser bruges som dataindsamlingsmetode.
 - En fokusgruppe er en kvalitativ undersøgelsesmetode, hvor en lille gruppe (f.eks. 6-10 personer) af udvalgte personer (dvs. baseret på visse kriterier) besvarer foruddefinerede spørgsmål i et modereret miljø. Fokusgrupper er en god metode til at udforske forskellige holdninger til emner og få dybtgående kvalitative oplysninger gennem spørgsmål. Fokusgrupper bør ikke forveksles med en workshop, som har til formål at nå til enighed om en fælles konklusion.
 - Casestudier kan anvendes til at uddybe analysen af komponenterne i merværdien af LEADER. De indsamler oplysninger og data, der supplerer de oplysninger og data, der leveres af lokale aktionsgrupper, og kan bidrage til at vise nogle af de vigtigste resultater med hensyn til merværdi.

- Det elektroniske informationssystem for CSP henviser til det elektroniske system i artikel 130 i forordning (EU) 2021/2115.

Del IV

Fortolkning af resultaterne

7 Sådan fortolkes resultaterne af en evaluering af merværdien af LEADER

Dette kapitel omhandler de overvejelser, der skal gøres, når dokumentation fra indikatorer og relaterede succesfaktorer fortolkes, og besvarer således evalueringsspørgsmålene.

De oplysninger, der indsamles ved hjælp af indikatorer vedrørende succesfaktorer, vil bidrage til at besvare evalueringsspørgsmålene om vurderingen af de forskellige komponenter i merværdien af LEADER. Succesfaktorerne viser den forventede ændring og ændringens retning (stigning, fald, fastholdelse). Indikatorernes værdier bruges som dokumentation ved vurderingen af, om de forskellige elementer af social kapital, forvaltning og forbedrede resultater og virkninger er opnået. De følgende tabeller omhandler de overvejelser, der skal gøres, når dokumentation fra indikatorer og relaterede succesfaktorer fortolkes med henblik på at besvare evalueringsspørgsmålene.

7.1. Forbedret social kapital

Tabel 8. Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende netværk

Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende netværk	
<p>Netværk:</p> <p>I hvilket omfang bidrager LEADER til interaktioner og netværkssamarbejde af høj kvalitet mellem relevante aktører?</p>	<p>Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af tre succesfaktorer, der vedrører netværkssamarbejde og interaktioner a) blandt medlemmerne af den lokale aktionsgruppe, b) blandt lokale aktører i den lokale aktionsgruppes område og c) med aktører/interessenter uden for den lokale aktionsgruppes område.</p> <p>Formelle og uformelle netværk på lokalt plan med deltagelse af repræsentanter for den offentlige og private sektor er kernen i LEADERs partnerskabsprincip. Mangfoldigheden af lokale aktionsgruppers medlemmer i disse netværk eller deres forskellighed fører til større repræsentativitet af forskellige kategorier af lokale aktører i lokale aktionsgrupper. Jo højere værdien af indekset for netværksmangfoldighed (LAV.R.01) er, jo bedre er kvaliteten af netværket blandt medlemmerne af en lokal aktionsgruppe. Hvis antallet af medlemmer af en lokal aktionsgruppe, der mener, at der er udviklet en kultur for kvalitetssamarbejde mellem dem (LAV.I.01), også er højt, kan det betyde, at netværket har potentiale til at blive opretholdt i fremtiden. Hvis værdien af disse indikatorer (LAV.R.01 og LAV.I.01) er høj, er netværk og samarbejde blevet strukturelt forankret i de lokale interessenters sociale interaktioner, og det betyder, at den lokale aktionsgruppes strukturelle sociale kapital er højere og mere varig. En høj værdi for LAV.R.01 viser muligvis kun, at akkumuleringen af strukturel social kapital i den lokale</p>

	<p>aktionsgruppe er påbegyndt, mens den potentielle varighed af denne kapital stadig er uklar.</p> <p>I forbindelse med netværkssamarbejde mellem interessenter i den lokale aktionsgruppes område bringer deltagelse i LEADERprojekter folk i kontakt med hinanden. Dette fremgår af antallet af operationer (projekter), der er gennemført i fællesskab (LAV.O.02), og antallet af deltagere i dem (LAV.O.03). Dette kan føre til større engagement i samfundslivet gennem deltagelse i lokale grupperinger, hvilket registreres med dokumentation for det antal deltagere i LEADERprojekter, som forbedrer deres evne til at organisere sig i sociale grupper og integrere sig i samfundsstrukturen (LAV.R.02). Inddragelse af mennesker i lokale grupper bidrager igen til at forbedre de sociale interaktioner (LAV.I.02).</p> <p>I forbindelse med netværkssamarbejde med aktører uden for den lokale aktionsgruppes område kan aktionsgruppemedlemmers deltagelse i andre netværk, interaktioner og nyt samarbejde, der etableres, føre til en stigning i antallet og kvaliteten af de eksterne netværk, som den lokale aktionsgruppe er tilknyttet. Deltagelse i interregionale (LAV.O.04) og tværnationale (LAV.O.05) projekter bidrager til den lokale aktionsgruppes evne til at "bremse" ekstern inspiration og eksterne markeder. Den interregionale/internationale udveksling bidrager desuden til udveksling af idéer og fremmer færdighederne til at udvikle nye idéer. Lokale aktionsgruppes deltagelse i interregionale og tværnationale projekter og hyppige interaktioner med andre kan derfor føre til stærkere netværk, flere strategiske forbindelser og generelt forbedret kvalitet af samarbejdet, som registreres med dokumentation for kvaliteten af en lokal aktionsgruppes interaktion med andre (eksterne) aktører (LAV.R.03). Jo højere værdien for den lokale aktionsgruppes deltagelse i andre netværk, projekter (operationer) og internationale udvekslinger er, jo mere sandsynligt er det derfor, at den kan drage fordel af erfaringsudvekslingen.</p>
<p>Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende gensidig støtte og tillid</p>	
<p>Gensidig støtte og tillid:</p> <p>I hvilket omfang har LEADER bidraget til gensidig støtte og tillid inden for den lokale aktionsgruppe og lokalsamfundet?</p>	<p>Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af en succesfaktor, der vedrører graden af gensidig støtte og tillid inden for den lokale aktionsgruppe og lokalsamfundet i dens område.</p> <p>Bottom-up-principperne og de områdebaserede principper i LEADER danner grundlag for opbygning af tillid. Lokalsamfundets medlemmer interagerer i forbindelse med udarbejdelsen af den lokale udviklingsstrategi og udvikler i løbet af denne proces tillid til den lokale aktionsgruppe og kapacitet til at samarbejde om at nå fælles mål.</p> <p>Eksistensen af tillid inden for den lokale aktionsgruppe (LAV.O.06), dvs. den lokale aktionsgruppes medarbejdere, beslutningstagende organ og medlemmer, mindsker tvister og fører til hurtigere bilæggelse af tvister, hvis de opstår. Åben dialog, gennemsigtighed i beslutningsprocessen, accept af nye visioner og løbende overvågning af den lokale aktionsgruppes</p>

	<p>aktiviteter fremmer desuden udviklingen af social tillid mellem aktionsgruppens medlemmer.</p> <p>En høj grad af tillid i lokalsamfundet til den lokale aktionsgruppe (LAV.R.04) viser, at der er bedre dialog, gennemsigtighed og koordinering i forbindelse med gennemførelsen af aktionsgruppens aktiviteter. En høj grad af tillid støtter også opbygningen af økonomiske forbindelser og baner vejen for at forbedre de økonomiske resultater.</p> <p>Ændringer i lokalsamfundets tillid til en lokal aktionsgruppe (LAV.I.03) kan være positive eller negative. Hvis de er positive, er de udtryk for, at den lokale aktionsgruppe og dens aktiviteter tilføjer merværdi i form af tillid. Hvis de er negative, er de udtryk for, at der er behov for forbedringer, så aktionsgruppen kan blive en pålidelig interessant i lokaludviklingsprocessen.</p>
<p>Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende fælles mentale modeller og overbevisninger</p>	
<p>Fælles mentale modeller og overbevisninger:</p> <p>I hvilket omfang bidrager LEADER til fælles mentale modeller, værdier og overbevisninger?</p>	<p>Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af en succesfaktor relateret til den lokale aktionsgruppes kapacitet til at fremme en fælles vision for dens område, territoriale identiteter, fælles mål, værdier og/eller overbevisninger inden for den lokale aktionsgruppe og dens område.</p> <p>Inddragelsen af lokalsamfundets medlemmer i netværk og samarbejdsprojekter giver medlemmerne en fælles forståelse af sociale problemer, øger deres solidaritet og deres vilje til at inddrage dårligt stillede grupper, kvinder og unge i samarbejdsprojekter. Dette vil øge den fælles sociale bevidsthed (LAV.O.07).</p> <p>Hertil kommer, at jo mere dokumentation der forligger for fælles værdier i samarbejde og fælles projekter (LAV.R.05), jo større er muligheden for at forbedre den lokale identifikation og bidrage til en fælles vision for området samt dets befolkning og ressourcer. Hvis antallet af deltagere i LEADERprojekter og medlemmer af lokalsamfundet, der mener, at de lokale aktionsgruppers aktioner har haft en indvirkning på forbedringen af den lokale identitet og det lokale aktionsområdes image (LAV.I.04), også er højt, betyder det, at den lokale aktionsgruppe har bidraget til fælles mentale modeller og overbevisninger og dermed til opbygningen af social kapital i området.</p>

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

7.2. Forbedret forvaltning

Tabel 9. Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende lokal forvaltning

Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende lokal forvaltning	
<p>Lokal forvaltning:</p> <p>I hvilket omfang har gennemførelsen af LEADER ført til etablering af processer og mekanismer, der koordineres og gennemføres af den lokale aktionsgruppe for at sikre deltagelsesbaseret, gennemsigtig og inklusiv beslutningstagning og et stærkt fællesskabsengagement i strategiudvikling og -gennemførelse?</p>	<p>Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af fire succesfaktorer, der vedrører a) inklusivitet i beslutningstagningen, udvikling af administrative og tekniske færdigheder blandt den lokale aktionsgruppes medlemmer, beslutningstagende organ og medarbejdere, c) gennemførelse af animationsaktiviteter og d) kommunikation inden for den lokale aktionsgruppe og med lokalsamfundet.</p> <p>De områdebaserede principper og partnerskabsprincipperne i LEADER indebærer, at lokalsamfundets medlemmer inddrages i lokaludviklingsprocessen gennem den lokale aktionsgruppe. Dette kan illustreres af mangfoldigheden i sammensætningen af den lokale aktionsgruppes beslutningstagende organ (LAV.O.08). Åbenhed og inklusion i den lokale aktionsgruppe giver mulighed for, at nye medlemmer af lokalsamfundet og aktører inddrages, og at allerede valgte/udnævnte medlemmer af det beslutningstagende organ får input fra lokalsamfundets medlemmer i området.</p> <p>Øget dokumentation for den lokale aktionsgruppes processer, der letter inddragelsen af lokalsamfundet (LAV.R.06), afspejler aktionsgruppens indsats for at opnå en mere åben og inklusiv forvaltningsstruktur. Forskellige typer dokumentation kan føre til forskellige konklusioner, f.eks.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skriftlige vedtægter, herunder aspekter vedrørende mobilitet i beslutningstagningen (f.eks. roterende medlemskab af det beslutningstagende organ), er en forudsætning for inddragelse af nye grupper af medlemmer/aktører i lokalsamfundet • generalforsamlinger øger muligheden for, at nye medlemmer af lokalsamfundet og aktører inddrages, og at allerede valgte/udnævnte medlemmer af det beslutningstagende organ får input fra lokalsamfundets medlemmer i området • der er større sandsynlighed for, at en bredere deltagelse af forskellige grupper vil styrke legitimiteten og fremme konfliktløsning, hvis forskellige synspunkter inddrages på et tidligt tidspunkt • bistand fra den lokale aktionsgruppes medarbejdere til det beslutningstagende organ i forbindelse med inddragelse af nye medlemmer kan sikre, at personer, medlemsgrupper og medlemsorganisationer forankres i aktionsgruppen. <p>En inklusiv sammensætning af en lokale aktionsgruppes beslutningstagende organ med solide processer til yderligere fremme af</p>

	<p>inklusion øger aktionsgruppens troværdighed, hvilket kan afspejles i en mere positiv opfattelse af aktionsgruppen i lokalsamfundet (LAV.I.05).</p> <p>Effektiv forvaltning af de lokale forvaltningsstrukturer kræver, at den lokale aktionsgruppes medarbejdere, beslutningstagende organ og medlemmer besidder specifikke administrative og tekniske færdigheder. Deltagelse i kapacitetsopbygnings- eller uddannelsesarrangementer samt deltagelse i de forskellige aktiviteter i den lokale aktionsgruppe, f.eks. udvikling af lokale udviklingsstrategier, ledelses- og animationsaktiviteter (LAV.O.09), i overensstemmelse med bottom-up-princippet i LEADER fører til nye eller forbedrede færdigheder. Øget dokumentation for forbedrede administrative (LAV.R.07) og tekniske (LAV.R.08) færdigheder blandt den lokale aktionsgruppes medarbejdere, beslutningstagende organ og medlemmer viser, at aktionsgruppen og dens medlemmer har større kapacitet til at tilbyde støtte af bedre kvalitet til de lokale udviklingsprocesser.</p> <p>Med disse forbedrede færdigheder kan den lokale aktionsgruppe gennemføre animationsaktiviteter (LAV.O.10), der omfatter alle lokale interessenter. Højere niveauer for dokumentation for animationsaktiviteter og støtte til ansøgere og støttemodtagere (LAV.R.09) viser, at der er flere muligheder for, at disse vil motivere lokalsamfundets medlemmer til at deltage i gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi. Jo mere effektivt den lokale aktionsgruppe ansporer og motiverer de lokale interessenter, jo større er antallet af nye ansøgere om deltagelse i den lokale udviklingsstrategi (LAV.I.06).</p> <p>Effektiv kommunikation fungerer på en synergistisk måde med animationsaktiviteterne og sikrer, at flere medlemmer af lokalsamfundet motiveres til at deltage med deres projekter i gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi. Kommunikationsaktiviteter vil sammen med animationsaktiviteter desuden give lokalsamfundet mulighed for at blive hørt og blive en del af den lokale forvaltning. Øget dokumentation for kommunikationsaktiviteter (LAV.O.12) på LAG-niveau og et øget antal lokale aktionsgrupper med relevante dokumenter vedrørende deres aktiviteter, der er tilgængelige på webstedet (LAV.O.11) på CSP-niveau, vil øge procentdelen af de medlemmer af lokalsamfundet, der er bekendt med LEADER-tilgangen og den rolle, som, de lokale aktionsgrupper og de lokale udviklingsstrategier spiller (LAV.R.10).</p> <p>Jo større bevidsthed der opnås om LEADER og gennemførelsen heraf, og jo flere medlemmer/aktører i lokalsamfundet der gennemfører projekter og/eller har mulighed for at forme de lokale forvaltningsprocedurer, jo mere synlig er EU's rolle med hensyn til at styrke lokalsamfundene (LAV.I.07). I sidste ende kan den reelle konkretisering af den lokale aktionsgruppes aktiviteter og de resultater, der er opnået ved gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi, afspejles i øget dokumentation for, at lokalsamfundet betragter aktionsgruppen som en troværdig institution og en katalysator for lokal udvikling (LAV.I.08).</p>
--	---

Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende forvaltning på flere niveauer	
<p>Forvaltning på flere niveauer:</p> <p>I hvilket omfang har gennemførelsen af LEADER ført til etablering af samarbejdsprocesser og -mekanismer mellem forvaltningsmyndigheder/betalingsorganer, regionale myndigheder, netværk og lokale aktionsgrupper baseret på EU-standarder med henblik på at styrke de lokale aktionsgrupper og forbedre deres beslutnings-, ledelses- og ansvarlighedskapacitet ?</p>	<p>Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af en succesfaktor, der vedrører koordinering og kommunikation mellem den lokale aktionsgruppe og andre forvaltningsniveauer.</p> <p>Netværksprincippet i LEADER indebærer, at lokale aktionsgrupper inddrages i vertikale beslutningsprocesser (forvaltning på flere niveauer). Omfanget af denne deltagelse kan illustreres ved antallet og typen af interaktioner mellem forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet og de lokale aktionsgrupper (LAV.O.13). Denne deltagelse i forvaltning på flere niveauer styrker lokale aktionsgrupper og forbedrer deres beslutningskapacitet. Eksempler på forbedringer er antallet og kvaliteten af interaktioner mellem forvaltningsmyndigheden/betalingsorganet/det nationale netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik og lokale aktionsgrupper eller repræsentanter for lokale aktionsgrupper (LAV.R.11) gennem forbedringer og forenklinger af systemer, regler og procedurer samt gennem aktiviteter, der forbedrer kommunikation og koordinering, som viser, at der er stærkere forbindelser mellem disse forskellige forvaltningsniveauer (LAV.I.09). Som følge af styrkede forbindelser og koordinering kan forvaltningsmyndighedens/betalingsorganernes personale og lokale aktionsgrupper bidrage til en bedre gennemførelse.</p>

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

7.3. Forbedrede resultater og virkninger

Tabel 10. Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende øget løftestangeffekt

Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende øget løftestangeffekt	
<p>Øget løftestangeffekt:</p> <p>I hvilket omfang har LEADER en løftestangeffekt?</p>	<p>Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af to succesfaktorer, der vedrører a) stimulering af yderligere investeringer eller aktiviteter i den lokale aktionsgruppes område, som ikke finansieres direkte af LEADER, og b) identifikation af og motivation for nye projektiværksættere.</p> <p>Lokale udviklingsstrategier skaber en løftestangeffekt som følge af strategisk styring sammenlignet med ad hoc-applikationers bidrag til lokal udvikling (dvs. bidrag, der ikke er omfattet af en strategisk ramme). Denne løftestangeffekt kan komme til udtryk ved omfanget af de yderligere ressourcer, der investeres i den lokale udviklingsstrategi for at matche ELFUL-finansieringen (LAV.O.14), men også ved dokumentationen for projekter, som den lokale aktionsgruppe omfatter, uden for ELFUL (LAV.O.15) som følge af de færdigheder og den kapacitet, de har erhvervet gennem deres deltagelse i aktiviteter under LEADER. En anden dimension af yderligere ressourcer er det frivillige arbejde (LAV.R.12),</p>

	<p>som de lokale initiativtagere og lokalsamfundet har bidraget med som følge af den lokale aktionsgruppes animationsaktiviteter og gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi.</p> <p>Et andet udtryk for øget løftestangseffekt er identifikationen og motiveringen af nye projektiværksættere. Bottom-up-tilgangen i LEADER sikrer, at programmet når ud til medlemmer af lokalsamfundets, som har bedre kendskab til de lokale behov. Den lokale aktionsgruppes animations- og kommunikationsaktiviteter vil desuden sikre, at potentielle støttemodtagere fra lokalsamfundet er velinformede og motiverede til at ansøge om støtte. Disse aktiviteter kan også hjælpe nye projektiværksættere med at forbedre deres oprindelige forslag og/eller bidrage til at fremskynde gennemførelsen af deres projekter (operationer). Et øget antal nye projektiværksættere, der støttes af den lokale aktionsgruppe, hvor finansiel støtte fra LEADERinterventionen var afgørende (LAV.O.16), er tegn på en øget løftestangseffekt. Den lokale aktionsgruppes fortsatte bestræbelser på systematisk at identificere og motivere nye projektiværksættere kan give flere lokale interessenter den opfattelse, at aktionsgruppes kapacitet til at udnytte den lokale viden er blevet forbedret (LAV.R.13).</p>
Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende projekter, der er skræddersyet til behovene i den lokale aktionsgruppes område.	
<p>Projekter, der er skræddersyet til behovene i den lokale aktionsgruppes område:</p> <p>I hvilket omfang opfylder LEADERstrategien og den lokale aktionsgruppes aktioner specifikke lokale behov og territoriale mål?</p>	<p>Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af en succesfaktor, der vedrører opfyldelse af lokale behov og territoriale mål.</p> <p>LEADERs områdebaserede tilgang og bottom-up-tilgang sikrer, at den lokale udviklingsstrategi afspejler de lokale områders og deres lokalsamfunds behov. Hvis projekter (operationer) gennemføres af forskellige projektiværksættere (LAV.O.17), der har bedre viden om, hvordan de lokale aktiver kan anvendes til at imødekomme de identificerede behov (LAV.O.18), vil andelen af projekter, der bygger på territoriale aktiver og opfylder de specifikke behov i LEADERområdet (LAV.R.14), vokse. Jo flere projekter, der gennemføres af forskellige projektiværksættere, der udnytter territoriale aktiver, jo tydeligere er det, at LEADERtilgangen fremmer fællesskabsidentiteten (LAV.I.10).</p>
Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende projekter med nyskabende elementer på lokalt plan.	
<p>Projekter med nyskabende elementer på lokalt plan:</p> <p>I hvilket omfang er LEADERprojekter</p>	<p>Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af en succesfaktor, der vedrører introduktion og udbredelse af innovation i den lokale aktionsgruppes område.</p> <p>Innovationsprincippet i LEADER sikrer, at forskellige typer innovationer (f.eks. sociale, teknologiske, proces- og servicemæssige innovationer) gennemføres på lokalt plan. Principperne om netværkssamarbejde og territorialt samarbejde indebærer desuden, at deltagelse i forskellige netværk og territoriale samarbejdsprojekter kan tjene som inspiration for</p>

nyskabende i den lokale sammenhæng?	nye idéer, der igen kan omdannes til nyskabende projekter i den lokale sammenhæng. Disse kan illustreres ved antallet af projekter, der er nyskabende i den lokale sammenhæng (LAV.O.19). Dokumentationen for en øget andel af nyskabende projekter som følge af LEADERmetoden (LAV.R.16) viser, at LEADER har forbedret kapaciteten til at skabe innovation på lokalt plan (LAV.I.11).
Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende bæredygtige projekter.	
Bæredygtige projekter: I hvilket omfang frembringer LEADERprojekter bæredygtige resultater?	Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af en succesfaktor, der vedrører projektresultaters bæredygtighed. LEADERs områdebaserede tilgang og bottom-up-tilgang fremmer projekter, der bygger på territoriale aspekter og lokal viden, og som har et større potentiale til at være mere bæredygtige i økonomisk, miljømæssig eller social henseende (LAV.O.20). Dokumentation for projekter, der er blevet forbedret gennem høring af den lokale aktionsgruppe (LAV.R.17), eller som lokale aktører anser for at være mere bæredygtige på grund af viden om lokale forhold (LAV.R.18), kan afspejle den lokale aktionsgruppes bestræbelser på at øge den fremtidige varighed af projekter, der finansieres af LEADER, og de virkninger, de skaber.
Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende projekter, der fremmer forbindelser mellem lokale aktører.	
Projekter, der fremmer forbindelser mellem lokale aktører: I hvilket omfang fremmer LEADER forbindelser mellem aktører (f.eks. partnerskaber, netværk, projekter, der gennemføres i fællesskab, og andre former for samarbejde), som ikke ville have eksisteret uden LEADER?	Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af en succesfaktor, der vedrører fremme og gennemførelse af samarbejdsprojekter. Partnerskabsprincipperne og de tværsektorielle principper i LEADER sikrer, at fordelene ved projekterne spredes mere bredt gennem partnernes netværk. Korrekt anvendelse af den integrerede, tværsektorielle tilgang og samarbejde kan føre til fremme af konkrete og funktionelle forbindelser mellem aktører i landdistrikterne og skabe synergier på projektniveau og mellem interessenter i LEADER, der er involveret i forskellige projekter. Disse vil blive afspejlet i et større antal projekter, der fungerer i synergi (LAV.O.21). Jo flere fælles, tværsektorielle projekter der gennemføres, jo mere sandsynligt er det, at LEADER vil styrke forbindelserne mellem lokalsamfundets medlemmer/aktører i form af netværk, partnerskaber, projekter, der gennemføres i fællesskab, og andre typer samarbejde (LAV.R.19).

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

7.4. Strukturelle ændringer:

Tabel 11. Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende LEADERs kapacitet til at frembringe strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område

Overvejelser ved fortolkningen af resultaterne vedrørende strukturelle ændringer.	
<p>Strukturelle ændringer:</p> <p>I hvilket omfang medfører gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi gennem anvendelsen af LEADERmetoden strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område?</p>	<p>Dette evalueringsspørgsmål besvares ved hjælp af en succesfaktor, der vedrører gennemførelsen af den lokale udviklingsstrategi efter LEADERmetoden. Den måler, i hvilket omfang der frembringes strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område som følge af den kombinerede merværdi af gennemførelsen af alle projekter i den lokale udviklingsstrategi med LEADERmetoden.</p> <p>Til dette formål anvendes effektindikator LAV.I.12. Dette er et spørgsmål, der henviser til indvirkningsniveauet, og derfor er en effektindikator hensigtsmæssig. Ved hjælp af en kvalitativ undersøgelse afspejler effektindikatoren interessenternes holdninger til, i hvilket omfang den lokale aktionsgruppes kombinerede projekter har bidraget til de forskellige dimensioner af den lokale udviklingsstrategi: økonomiske, sociale, miljømæssige/geografiske samt tværgående aspekter. For at forstå resultaterne af denne indikator er det vigtigt først at identificere de specifikke dimensioner, der er omfattet af den lokale udviklingsstrategi.</p> <p>Jo højere værdien af denne indikator er, jo større er den kombinerede virkning af komponenterne i merværdien af LEADER med hensyn til at skabe strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område i de særlige dimensioner, der er omfattet af den lokale udviklingsstrategi. De enkelte svar på undersøgelsesspørgsmålene kan også vise, i hvilket omfang LEADER bidrager specifikt til visse typer strukturelle ændringer i den lokale aktionsgruppes område, der analyseres.</p> <p>Desuden kan yderligere oplysninger fra beskrivende statistikker (hvis de foreligger på lokalt/regionalt plan), der viser tendenserne/udviklingen i centrale strukturelle ændringer i forbindelse med f.eks. befolkning, beskæftigelse/arbejdsledshed eller fattigdom/social udstødelse, bidrage til yderligere at kontekstualisere de oplysninger, der indhentes med effektindikatoren LAV.I.12.</p> <p>Ved fortolkningen af resultaterne skal det dog tages i betragtning, at LEADERs bidrag til eventuelle strukturelle ændringer ikke uden videre kan tilskrives LEADER, eller at der også kan være andre intervenserende faktorer.</p>

Kilde: Udarbejdet af den europæiske helpdesk for evaluering af den fælles landbrugspolitik (2024).

EU CAP Network *supported by*

European Evaluation Helpdesk for the CAP
Rue Belliard 12, 1040
Brussels, Belgium
+32 2 808 10 24
evaluation@eucapnetwork.eu

Funded by
the European Union